

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

BESCHOUWINGEN OVER HET GERECHTELIJK CONTRACT

Rede uitgesproken door de Heer J. CERCKEL, Advocaat-Generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, op de plechtige openingszitting van het Hof op 1 september 1964.

Op het ogenblik dat onze rechtscolleges hun ambts-bezigheden hervatten en het Gerecht opnieuw zijn volle bedrijvigheid zal kennen, is het wellicht niet zonder belang het oude en enigszins verouderde begrip te ontleden van het «Gerechtig Contract» dat nog steeds voortdurend wordt ingeroepen.

Het gerechtelijk contract, zeggen de auteurs, ontstaat zowel voor de burgerlijke rechtbanken als voor de rechtbanken van koophandel, voor de rechter in kort-geding, voor de strafrechter, voor de scheidsrechters, als voor de vrederechter of de werkrechtersraad. Het gerechtelijk contract is dus *niet* gebonden aan de gedachte van het imperium, vermits het scheidsgerecht niet de attributen van de openbare macht bezit en dat het zijn beslissingen niet kan uitvoerbaar verklaren, terwijl het niettemin een gerechtelijk contract kan vaststellen (1).

Alhoewel het gerechtelijk contract in feite van dagelijks gebruik is, wordt het in geen enkele wettekst genoemd. Nergens is ervan een bepaling te vinden. Het wetsontwerp houdende het nieuwe zo betitelde «Gerechtelijk Wetboek» dat, naar alle waarschijnlijkheid, eerlang ons procesrecht zal regelen, verzwijgt het, alhoewel het eerste deel van dit wetboek, op zeer gepaste wijze, de algemene beginselen en bepalingen bespreekt met het doel de onnauwkeurigheid te bestrijden in de terminologie, waardoor zo vaak de onzekerheid van de gedachte wordt bevorderd.

Dit rechtsbegrip gaat dus louter uit van de jurisprudentie en dient te worden onderzocht in het licht van rechtspraak en rechtsleer.

* * *

Allereerst weze gezegd dat, op het gebied van de strafrechtelijke vervolging, het vraagstuk verschillend is, vermits algemeen wordt aangenomen dat het gezag van vonnissen en arresten uitgesproken door strafrechtbanken slaat op het feit dat het voorwerp is van de vervolging ingesteld door het openbaar ministerie en niet op de kwalificatie die aan het feit wordt gegeven

door de vervolgende partij. Strafrechtbanken beoordelen het feit met al de omstandigheden die het hebben vergezeld en in al zijn verhoudingen met de strafwetten (2).

Een recent arrest van het Hof van Cassatie herinnerde het principe (3): de strafrechter doet geen afbreuk aan de rechten van de verdediging, wanneer hij zijn overtuiging steunt op gegevens die regelmatig aan zijn oordeel en aan de vrije tegenspraak van de betichte zijn onderworpen, en dit zelfs indien sommige van deze gegevens betrekking hebben op feiten die *niet* in de vervolgingen ten laste van deze betichte zijn begrepen.

* * *

In ons burgerlijk procesrecht heeft de uitdrukking «het gerechtelijk contract» zeer uiteenlopende betekenissen gehad: de stof die door deze uitdrukking wordt beheerst is bijna zo uitgebreid als deze van de contracten in het algemeen.

In zijn zuivere betekenis is het gerechtelijk contract een overeenkomst, in de loop van het geding gesloten tussen de gedingvoerende partijen, terwijl de rechter enkel tussenkomt om ze als authentiek te erkennen. Het is wat men genoemd heeft «le contrat en jugement» en is bijgevolg niets anders dan een samenloop van overeenstemmingen door de rechter vastgesteld over een punt dat tussen partijen aanleiding tot betwisting had gegeven of had kunnen geven (4).

Een gerechtelijke dading is een gerechtelijk contract; ze wordt bekrachtigd door een decretementsvonnis.

Het reeds vermelde wetsontwerp inzake procesrecht bevat een bepaling (art. 1043), waarin dit gerechtelijk contract wordt besproken en waarin uitdrukkelijk wordt verklaard dat tegen zulk akkoord-vonnis, in principe, geen voorziening bestaat.

Er werd gevonnist dat de aanvaarding van een beslissende eed een gerechtelijk contract vormt.

Ook de overeenkomst die zonder wettelijke uitwerking zou blijven, indien ze niet bekrachtigd werd door een gerechtelijk beslissing, werd met de benaming «gerechtelijk contract» betiteld, zoals, onder meer, de akte van

de aanleg, het optreden van een *deurwaarder*, van een *advocaat*, van het openbaar ministerie en ten slotte de aanwezigheid van de rechter bieden waarborgen die normaal moeten leiden tot het geloof dat de akte van rechtspleging, die regelmatig werd voltrokken in de wettelijke vormen, mag verondersteld worden te beantwoorden aan de vrije en bewuste wil van de procesvoerende belanghebbende.

* * *

Men heeft zich de vraag gesteld wanneer het gerechtelijk contract definitief ontstaat. Het vraagstuk is van belang, vermits vanaf dit ogenblik de betwisting omlijnd is, de procedure vast ligt en, in principe, iedere nieuwe eis onontvankelijk wordt.

Het moet ons niet verrassen dat, ook op dit punt, rechtspraak en rechtsleer, in het verleden, hebben gearzeld.

Sommigen waren van mening dat het gerechtelijk contract enkel voortspoot uit de inleidende dagvaarding, of uit de dagvaarding én de besluiten van de aanlegger.

Anderen hebben gemeend te moeten aannemen dat het gerechtelijk contract ontstaat op het ogenblik dat de verweerder zijn besluiten ten gronde betekent.

De meerderheid nochtans is van oordeel geweest dat het geheel der gewisselde besluiten ten gronde in eerste aanleg de grenzen afbakt van het gerechtelijk contract (18).

Thans zijn rechtsleer en rechtspraak het eens over de volgende *grondbeginselen*:

Het exploit van dagvaarding bepaalt de aard van het geding, waarover de rechter zich zal moeten uitspreken. De twistende partijen moeten het geding voortzetten zonder het wezen ervan te metamorfoseren en het is de rechter verboden te beslissen over een andere zaak dan deze welke, op regelmatige wijze bij de rechtbank aanhangig werd gemaakt. Het zijn de laatste besluiten die het bedrag van de eis, dus de aanleg, bepalen. Het is aldus op het ogenblik dat de laatste besluiten in eerste aanleg ten gronde worden genomen dat het gerechtelijk contract wordt gesloten. Tot daartoe mogen de partijen hun besluiten aanvullen of beperken onder de enige voorwaarde dat niet wordt getornd aan de juridische basis van het geding (19).

Het wetsontwerp thans in bespreking bij de parlementaire commissies, zal, op een praktische wijze, de twee begrippen van *bevoegdheid* en *aanleg* aan een gelijklopend stelsel onderwerpen en aldus de zaken ongetwijfeld verduidelijken.

Het inleidend exploit van dagvaarding zal, zonder enige beperking, de *bevoegdheid* bepalen, met desnoods de samentelling van de verschillende punten van de vordering. Wordt de titel betwist, dan zal de *bevoegdheid* bepaald worden door het bedrag van de titel. En dan deze bepaling die een einde zal stellen aan een twistvraag, waaraan uw Hof uiteenlopende oplossingen gaf wanneer een of meer aanleggers optreden tegen een of meer verweerders, is het de totaal gevorderde som, ongeacht ieders aandeel in deze som, die de *bevoegdheid* zal bepalen.

De meeste bepalingen die betrekking hebben op de *bevoegdheid* zullen ook toepasselijk worden op de *aanleg*, met nochtans deze biezonderheid, dat indien de waarde van de vordering gedurende het proces gewijzigd werd, de aanleg bepaald zal worden door de som die in de laatste besluiten gevorderd werd.

* * *

Het voorwerp van de eis is hetgeen wordt gevorderd, de uitslag die de aanlegger wenst te bereiken, de beslissing waarom hij aanzoekt, terwijl de *oorzaak* van de eis de juridische grondslag ervan is. Het is de titel, het contract of het juridisch feit waarop de aanlegger zich beroept om zijn eis te staven. De *middelen* integendeel zijn de beweegredenen, in feite of in rechte, die worden voorgedragen om het voorwerp of de oorzaak van de eis te staven. Het voorbrengen van nieuwe middelen is steeds toegelaten omdat nieuwe middelen niets anders zijn dan hetgeen de heer Eerste advocaat-generaal Mesdach de ter Kiele beschreef als «des troupes nouvelles conduites à l'assaut, mais toujours vers une même conquête».

Deze verschillende weliswaar in de rechtspraktijk soms zeer kiese begrippen, zijn van gewicht om, in de loop van het geding, de onveranderlijkheid van de vordering te waarborgen. Een *nieuwe* eis of een verschillende eis is; in eerste aanleg, principieel verboden en slechts toegelaten in beroep, in de perken van artikel 464 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

In eerste aanleg zijn enkel en alleen toegelaten:

1) de *bijkomende eis*, waarbij de aanlegger zich ertoe beperkt zijn eis aan te vullen, daarbij steunend op dezelfde oorzaak als deze van de oorspronkelijke eis, waaraan hij slechts iets wenst toe te voegen;

2) de *tegeneis* door de verweerder ingebracht met het doel de tegen hem gerichte hoofdeis te ontzenuwen, hetgeen de rechtsleer heeft genoemd «het aanvallend verweer».

Artikel 810 van het wetsontwerp bevat een bepaling die uitdrukkelijk aan de rechtbank toelaat de berekening van de tegenvordering later en afzonderlijk te berechten, indien het moest blijken dat ze een uitgebreide instructie vergt en de beslissing over de hoofdeis dreigt te vertragen;

3) de eis in tussenkomst — vrijwillig of gedwongen — van een derde, in het hangend geschil, waarvan de oproeping in vrijwaring het type is.

De nieuwe wettekst, die het accusatoir karakter van ons burgerlijk procesrecht in stand zal houden en derhalve het initiatief aan de gedingvoerende partijen overlaat, bepaalt in zijn artikel 811 dat het aan de Hoven en rechtbanken verboden is ambtshalve te bevelen dat een derde in het geding zou worden betrokken.

* * *

Het Hof van Cassatie heeft geoordeeld dat het voorwerp van de inleidende dagvaarding, en zelfs de oorzaak van de eis, door de besluiten van de partijen kunnen worden gewijzigd, op voorwaarde dat de tegenpartij de onontvankelijkheid van deze uitbreiding of van deze wijziging niet heeft betwist (20).

Deze stelling, standvastig gehuldigd door ons opperste gerechtshof, is een toepassing van het beginsel dat, indien in de loop van het geding, de eis als onveranderlijk dient beschouwd, deze *onveranderlijkheid niet van openbare orde* is en dat, door hun akkoord te geven, weze het stilzwijgend, maar dan toch op stellige wijze, de partijen eraan hebben verzaakt (21).

Zelfs tijdens de rechtspleging in beroep, is het verbod een nieuwe eis in te stellen niet van openbare orde. De rechter in beroep kan dus niet ambtshalve de onontvankelijkheid van zulke nieuwe eis opwerpen. Hieruit volgt dat, wanneer de nieuwe eis werd gedekt door het verweer ten gronde van de partij tegen wie hij was gericht en dat de rechter in beroep aldus kennis genomen heeft van de nieuwe eis, daaruit geen middel

tot verbreking kan worden gehaald. De heer substituut Brosens, die in zijn uitgediepte studie over het hoger beroep, de eensgezindheid van de rechtspraak in verband met dit punt doet uitschijnen, onderstreept zeer terecht de bezwaren die tegen deze theorie kunnen worden geopperd: miskenning van het karakter van openbare orde van de bevoegdheid ratione materiae en miskenning van de dubbele graad van aanleg (22).

Het probleem van de nieuwe eisen wordt in het nieuw uit te vaardigen proces-wetboek grondig onderzocht.

«De onveranderlijkheid van wat men betitelt het gerechtelijk contract» schrijft de verslaggever «hangt grotendeels af van de eerbied voor de rechten van de verdediging. De dagvaarding geeft de verweerder kennis van het voorwerp van de vordering en laat hem toe zijn verdediging te organiseren; door de eiser toe te laten zijn vordering in de loop van het geding te wijzigen, kan men de verweerder onvoorbereid laten. Daarenboven zou het geding overdreven ingewikkeld kunnen worden. Het toelaten van nieuwe vorderingen in graad van beroep, doet ongetwijfeld afbreuk aan het beginsel van de dubbele graad van de rechtsmacht... Maar, wat verstaat men onder nieuwe vordering? Het onderzoek van de rechtspraak toont aan hoe onnauwkeurig het begrip is»... en de schrijver onderstreept hoe moeilijk het is voor de jurist zich een duidelijk beeld te vormen van deze notie te midden van de weifelende rechtspraak!

De aanstaande nieuwe artikelen 807 en 808 zullen, meen ik, een einde stellen aan tijdrovende vitterijen:

«Een vordering die voor de rechter aanhangig is, kan uitgebreid of gewijzigd worden, indien de nieuwe conclusies op tegenspraak op een in de dagvaarding aangevoerd feit of akte berusten, zelfs indien hun juridische omschrijving verschillend is. En in elke stand van het geding, zelfs bij verstek, kunnen de partijen de intresten, rentetermijnen, huurgelden en elk toebehoren (tous accessoires) vorderen, sedert de instelling van de vordering verschuldigd of vervallen en zelfs de later bewezen verhogingen of schadevergoedingen, onverminderd de geldsommen bij schuldvergelijking verschuldigd, indien daartoe grond bestaat.»

* * *

«Tantum judicatum, quatum litigatum». Er mag niet gevonnist worden buiten het gerechtelijk contract dat de eis heeft omschreven, gebeurlijk de wederkerige eisen. Op het gevaar af «ultra petita» te beslissen, mag de rechtbank de grenzen van het gerechtelijk contract niet overschrijden.

Ons Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (23) voorziet de rechtspleging van het request civiel ten einde het gewijsde te doen herroepen ingeval er uitspraak werd gedaan over zaken die niet werden gevorderd, of ingeval er meer is toegewezen dan werd gevorderd, of nog ingeval er verzuimd werd over een deel van de punten van de eis uitspraak te doen. In de praktijk wordt zeer zelden de rechtspleging van het rekwest civiel aangewend en dit voornamelijk omdat de rechtspraak de mogelijkheid heeft aanvaard door interpreterende of verbeterende beslissingen de materiële vergissingen van een beslissing te herstellen. Het ontworpen wetboek heeft immers op formele wijze deze nuttige praktijk bevestigd. (Artt. 793 tot 801.)

De nieuwe tekst zal overigens het rekwest civiel voor deze gevallen afschaffen, maar bepaalt dat, indien de beslissingen in laatste aanleg gewezen zijn, de mogelijkheid bestaat zich in cassatie te voorzien, wegens overtreding van de wet. (Art. 1138.)

* * *

Er werd soms geoordeeld dat artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk is op het gerechtelijk contract en dat, door het gerechtelijk contract te miskennen, deze wetsbepaling wordt geschonden omdat een *wettig aangegane overeenkomst tot wet strekt voor deze die ze hebben aangegaan* (24). De hedendaagse rechtspraak van het Hof van Cassatie is nochtans dat er, door de artikelen 1134 en 1135 van het Burgerlijk Wetboek, geen wettelijke grondslag wordt verschaft aan de grief, waarbij aan de rechter wordt verweten aan de dagvaarding en aan de conclusies een draagwijdte te hebben gegeven, welke zij niet hebben en derhalve het geloof dat er aan verschuldigd is, te hebben geschonden (25).

* * *

Nog een laatste vraag zou ik willen aanraken:

Kan in de huidige staat van onze rechtspraak nog aangenomen worden dat het gerechtelijk contract voor gevolg heeft een *schuldvernieuwing* tot stand te brengen, want dit is ook een oude twistvraag gebleven.

Zekere Franse rechtspraak heeft het «novatoir» karakter spruitende uit het ontstaan van het gerechtelijk contract menen te moeten aanvaarden.

De Franse rechtsleer heeft deze rechtspraak *gehekeld*. Naquet schrijft (26): «L'échange forcé des conclusions, s'il marque la soumission des parties à la loi, s'il procède de l'obligation légale de suivre l'instance dans les formes établies en vue d'amener la solution du litige, ne peut raisonnablement être interprété comme impliquant la volonté d'éteindre le droit exprimé en justice et de le remplacer par un droit nouveau. En l'absence de toute volonté, il ne pourrait y avoir novation».

Men kan zich inderdaad moeilijk indenken dat het gerechtelijk contract, dat thans nog maar een fictie is van ons procesrecht, zou onderworpen zijn aan de regels van ons burgerlijk recht betreffende het tenietgaan van de verbintenissen. Het recht uit hoofde van hetwelk de aanlegger optreedt wordt niet meer uitgedoofd en er kan geen sprake meer zijn van een *omzetting* van het voorwerp van dit recht, ingevolge de vrije wil der partijen. Niets, in ons modern recht, kan vergeleken worden met de «litis contestatio» van het oud-Romeins recht. Het verweer bevat in de besluiten van de tegenstrever in eerste aanleg, heeft ten dage *niet* voor gevolg een overeenkomst tot stand te brengen. Deze besluiten hebben geen andere gevolgen dan *deze* die normaal voortspruiten uit de ontkenning door de verweerder van de aanspraken die tegen hem door de aanlegger zijn gericht.

* * *

En nu ik op het punt ben deze noodzakelijkerwijze kort samengevatte toespraak te beëindigen, ben ik ervan bewust hoe onvolledig ik ben geweest.

Om enigszins volledig te zijn had ik voorzeker moeten gewagen van het rechterlijk gewijsde en het wettelijk vermoeden dat eraan is gehecht, probleem dat de h. Procureur-generaal Paul Leclercq «une des questions les plus obscures du droit» heeft genoemd. De theorie van het gewijsde ligt halfweg tussen het burgerlijk recht en het procesrecht. Het ontworpen gerechtelijk wetboek, dat een zestal artikelen aan deze notie besteedt, tornt niet aan het stelsel van het Burgerlijk wetboek noch aan de interpretatie die eraan door het Hof van Cassatie werd gegeven.

Ik had U ook voorzeker moeten spreken over de

onverdeeldheid van het geding, twistvraag waaraan ook uiteenlopende antwoorden gegeven werden maar die, ik hoop het, eerlang door middel van de wet zal worden opgelost, vermits voortaan zal moeten aangenomen worden dat het begrip van de onsplitbaarheid van het geding op een beperkende wijze dient geïnterpreteerd en dat (nieuw artikel 31), het niet volstaan zal dat de te nemen beslissing in strijd kan zijn met een reeds genomen beslissing, maar dat uit deze tegenstrijdigheid een volstrekt materiële onmogelijkheid zal voortvloeien om de twee beslissingen gelijktijdig, ten aanzien van alle partijen, uit te voeren.

* * *

Ik zou, deze mercuriale willen besluiten met de uitdrukking van een wens, die zonder twijfel door de meeste rechtspractici van ons land wordt gedeeld.

Ik hoop dat, mits zekere onontbeerlijke verbeteringen, die ik hier niet had te behandelen (ik denk onder meer aan de ontworpen samenstelling van zekere kamers van Uw Hof), het nieuw «Gerechtelijk Wetboek», moedig werk van synthese, vereenvoudiging en modernisering, zonder dralen in onze wetgeving zal worden ingelast.

- (1) Pandectes Belges V^o Arbitrage - Arbitre nr. 463.
 (2) Haus, Principes généraux du droit pénal belge. T. II, nr. 1305 et suivants.
 (3) Cass. 30-4-1962, Pas. 1962, I, 949.
 (4) Maupoint «Le Contrat judiciaire». - Merlin, «Répertoire de jurisprudence», V^o, Contrat judiciaire.

- (5) Notes psychologiques, La Justice, Presses Universitaires de France, p. 229.
 (6) Sirey, 1900, II, 41.
 (7) Tome XXX, 382.
 (8) Nouvelles, Procédure civile, V^o «De l'organisation judiciaire et de la compétence», nr. 794.
 (9) Colmet de Santerre, T. VI, p. 629. - Rauter, Cours de procédure. - Aubry et Rau, t. VI, p. 482.
 (10) Traité de Droit civil, T. XX, p. 116.
 (11) Zie ook: Laborde, Lacoste, nr. 51; Cuché et Vincent, nr. 284; Morel, nr. 309-311; Cornu et Foyer, p. 363-364.
 (12) Cass. Franc. 29-4-1912 - Sirey 1913, I, 185.
 (13) In zelfde zin: Gent, 13-3-1869, Pas. 1869, II, 181.
 (14) Handboek van Burgerlijk Recht, II 296; Pandectes belges, V^o Contrat judiciaire nr. 30 et suivants, 276-339.
 (15) Georges Cornil, Droit romain, Bruxelles 1921; Naquet, Sirey 1913, T. I, p. 185-186; Collinet et Giffard, Précis de droit romain, Dalloz 1926, T. I, p. 98, 99 et 180, 183; Bernard, L'Arbitrage volontaire en droit privé. Introduction.
 (16) Appel Bruxelles, 18-6-1963, Pas. 1963, II, 258; Répertoire prat. Dr. belge, V^o Contrat judiciaire, nr. 3.
 (17) Alg. prakt. rechtsverzameling Brosens «Beroep in burgerl. zaken en in zaken van koophandel», nr. 672.
 (18) Braas, Précis de procédure civile T. II, p. 874, 875; Cass. 17-3-1838, Pas. 1938, I, 131.
 (19) Beroep Brussel 25-7-1922, Pas. 1922, II, 55.
 (20) Cass. 21-6-1962, Pas. 1962, I, 1197.
 (21) Zie rechtspraak aangehaald in Fettweis. Eléments de la compétence et de la procédure civile, T. II, p. 376, les notes 4 et 1.
 (22) Algemene praktische rechtsverzameling, Brosens, Op. cit. nr. 674.
 (23) Artikel 480 Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.
 (24) Répertoire prat. droit belge, V^o Contrat judiciaire, nr. 86, en de aangehaalde rechtspraak.
 (25) Cass. 15-1-1953, Pas. 1953, I, 329; Cassatie 13-3-1947 (Arr. Cass. 1947, blz. 81, Bull. en Pas. 1947, I, 111); Cassatie 2-7-1948 (Arr. Cass. 1948, blz. 366; Bull. en Pas. 1948-1-425, en nota 3) Zie ook: Nota 1 onder Cass. 28-9-1950. Bull. 1951, blz. 35. Betreffende de onnauwkeurigheid van de uitdrukking «Schending van het Gerechtelijk Contract». Zie Simont, Revue Critique de Jurispr. belge 1947, p. 173 en de andere verwijzingen.
 (26) Sirey 1913, I, 186.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 7 november 1963.

Eerste Voorzitter : M. Giroul.
 Raadsheer-Verslaggever : M. Van Beirs.
 Prokureur-Generaal : M. Hoyoit de Termicourt.
 Advokaten : Mrs. Demeur en Pisson.

Afstamming. — Ontkenning van de wettigheid van een kind. — Strekking van art. 313 B.W. — Verberging van de zwangerschap.

De bepaling van art. 313 B.W. stelt de uitoefening van de vordering tot ontkenning van de wettigheid van een kind afhankelijk van de verberging van de geboorte door de moeder om de reden dat deze houding van de echtgenote ten opzichte van de man een kenmerkende aanduiding is van de onwettigheid van de verwekking van het kind. Zo volgens de omstandigheden deze betekenis aan de verberging van de zwangerschap kan gegeven worden, ofschoon de echtgenote de bevalling niet verborgen heeft, spruit daaruit niet voort dat de ontkenning niet meer zou toegelaten zijn, wanneer de verberging van de zwangerschap zich niet tot gans de duur ervan heeft uitgebreid.

Vermeersch t/ Vermeersch en cs.

Gelet op het bestreden arrest, op 21 juni 1962 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid, eerste onderdeel, uit de schending van de artikelen 312, 313, 316, 1317 tot

1322 van het Burgerlijk Wetboek van 97 van de Grondwet,

doordat, aannemende, overeenkomstig de conclusies van eerste verweerder en gelet op de conclusies van eiser, dat sinds 1948 de echtgenoten geen echtelijke betrekkingen meer hadden, ofschoon zij bestendig samen leefden, dat de door de vrouw aan de man bekende en aldus door hem gekende zwangerschap aanleiding gegeven had vanwege deze laatste (inzonderheid in juli-augustus 1956 tot een betwisting van vaderschap welke tot de gemeenschappelijke beslissing leidde dat de echtgenote «in Frankrijk bevallen zou waar het kind zou aangegeven worden als zijnde van een andere dan de man», het hof van beroep, om de vordering tot ontkenning te ontvangen op grond van de verberging van de geboorte (7 oktober 1956), verklaart dat de verberging van de bevalling alleen in aanmerking moet genomen worden, alles wat de bekenenis door de echtgenote en de kennis door de man van de zwangerschap betreft onverschillig zijnde,

terwijl, althans wanneer het bewezen is, zoals ter zake dat de echtgenoten zich van alle betrekkingen gedurende de periode van de verwekking onthouden hebben en de gevolgen van een beweerde uit echtbreuk voortkomende zwangerschap, in de loop van deze laatste tot het voorwerp hebben uitgemaakt van besprekingen en van regelingen tussen de behoorlijk verwittigde man en de echtgenote, de verberging van de bevalling op zichzelf de waarde van vermoeden niet kan hebben welke, in de ogen van de wetgever, de aanvaarding in soortgelijk geval van de vordering tot ontkenning rechtvaardigt, en terwijl, in elk geval, men niet als absolute regel stellen kan, zoals het bestreden arrest het doet, dat de rechter, om de verberging aan te nemen, zich ertoe zou moeten beperken te onder-

zoeken wat zich op het ogenblik van de bevalling voorgedaan heeft, door vroegere omstandigheden niet in acht te nemen, zoals de door de man van de bevalling ontvangen bekendmaking en de uiting door hem van zijn weigering het kind als het zijne te beschouwen;

tweede onderdeel, uit de schending van de in het eerst onderdeel aangehaalde wetsbepalingen,

doordat om tot de verberging van de geboorte te besluiten (7 oktober 1956), het bestreden arrest hierop steunt dat het slechts «meerdere dagen na de geboorte» is dat deze ter kennis van de man werd gebracht door toedoen van de vader van de echtgenote, op dat ogenblik in de kliniek,

terwijl, enerzijds, het arrest de afwezigheid van de man tot 10 oktober aanneemt, eerste datum waarop hij had kunnen verwittigd zijn, en, anderzijds, in zijn eerste conclusies, eiser aanbod door getuigen te bewijzen dat de vader van de echtgenote, zonder daarom de plaats ervan bekend te maken, de geboorte aan de man aangekondigd heeft «vanaf de daaropvolgende dag», hetzij op 11 oktober, en terwijl door zijn beslissing daaromtrent niet met redenen te omkleeden en door het voorgesteld bewijs niet toe te laten, het hof van beroep, tegelijk, zelf de feitelijke toestand miskend heeft welke het bepaald had als «de verwijdering» uitmakende van de echtgenoot «op het tijdstip» van de bevalling, de bewijskracht van bedoeld gedeelte van de conclusies van eiser en de aan de rechter opgelegde verplichting zijn beslissing met redenen te omkleeden ten opzichte van elke aanvraag en namelijk van het voor hem geuite aanbod van bewijs;

Overwegende dat artikel 313 van het Burgerlijk Wetboek aan de man het recht toekent op grond van overspel het tijdens het huwelijk verwekt kind te ontkennen en het hem mogelijk maakt de feiten aan te voeren die geschikt zijn om te bewijzen dat hij de vader van het kind niet is, alleen in het geval dat de geboorte voor hem verborgen gehouden werd;

Overwegende dat de tekst de uitoefening van de vordering tot ontkenning afhankelijk stelt van de verberging van de geboorte door de moeder om de reden dat deze houding van de echtgenote ten opzichte van de man een kenmerkende aanduiding is van de onwettigheid van de verwekking van het kind;

Overwegende dat indien, volgens de omstandigheden, deze betekenis aan de verberging van de zwangerschap kan gegeven worden, ofschoon de echtgenote de bevalling aan haar man niet verborgen heeft, er niet uit voortspruit dat de verberging van de bevalling niet meer de ontkenning zou toelaten, wanneer de verberging van de zwangerschap zich niet tot gans de duur ervan heeft uitgebreid;

Overwegende dat de bewering van het middel dat de eerste verweerder van de zwangerschap «behoorlijk verwittigd» geweest is in het arrest geen steun vindt, en er, integendeel, uit voortspruit dat eerste verweerder rond 1 augustus 1956 van de zwangerschap kennis heeft gehad, hetzij ongeveer twee maanden voor de geboorte, en onmiddellijk zijn vaderschap ontkend heeft, door de echtgenote, hier verweerster, bevestigde ontkenning;

Overwegende dat door te oordelen dat er verberging van de geboorte was, in de zin van bovengemeld artikel 313, ofschoon verweerster, na gedurende meerdere maanden haar zwangerschap aan de man, eerste verweerder, verborgen te hebben, aan deze bekend had, wanneer hij de zwangerschap vernam, dat hij er de auteur niet van was en ofschoon er beslist werd dat verweerster in Frankrijk zou bevallen, het arrest gezegde wetsbepaling niet geschonden heeft;

Overwegende, ten slotte, dat door te zeggen dat het-

geen de wet «in zekere zin als een stilzwijgende bekendmaking van de moeder» van de onwettigheid van het kind beschouwt, de maatregelen zijn door haar getroffen om de man in de onwetendheid te laten van de geboorte», het arrest, in tegenstelling met de interpretatie welke het middel ervan geeft niet «als absolute regel» stelt «dat de rechter, om de verberging aan te nemen, er zich toe moet beperken te onderzoeken wat zich op het ogenblik van de bevalling voorgedaan heeft»; dat door de nadere bijzonderheden welke het geeft omtrent de vroegere gedragingen in de loop van de zwangerschap, het duidelijk aanduidt dat «door maatregelen door de moeder getroffen» het, tegelijk de maatregelen daterende van voor de bevalling en de gelijktijdige maatregelen bedoelt;

Dat dit onderdeel van het middel niet kan aangenomen worden;

Over het eerste onderdeel :

Overwegende, enerzijds, dat uit geen enkele vaststelling van het arrest volgt dat het aanneemt dat eerste verweerder tot 10 oktober 1956 afwezig is geweest en niet alleen tot 9 oktober, zoals eiser zelf het in zijn conclusies beweerde, noch dat hij niet voor 10 oktober had kunnen verwittigd worden;

Overwegende, anderzijds, dat in een van de redenen van zijn conclusies eiser terloops uiteenzette «dat hij aanbod zo nodig door getuigenissen te bewijzen» dat hij reeds 's anderendaags de geboorte aan eerste verweerder gemeld had;

Overwegende dat door te steunen op de vaststellingen van een proces-verbaal van politie van 10 oktober 1956, namelijk een verklaring van eiser bevattend, om te beslissen dat «op het ogenblik van zijn terugkeer uit Parijs na de bevalling, hij (eerste verweerder) niet wist noch waar zijn vrouw zich bevond noch waar zij bevallen was, dat hij slechts verschillende dagen later van de geboorte door zijn schoonvader», hier eiser, werd ingelicht», het arrest de reden geeft waarom het aanbod van bewijs van eiser niet aanvaardt;

Dat het middel, in dit onderdeel, in feite niet opgaat;

Over het tweede onderdeel :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser tot de kosten.

De kosten begroot op de som van 6.496 frank jegens de eisende partij en op de som van 540 frank jegens de verwerende partij comparant.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 17 maart 1964.

Voorzitter : M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever : M. Rutsaert.

Advokaat-generaal : M. Depelchin.

1. **Inkomstenbelastingen. — Procedure in beroep. — Termijn. — Bewijs van de kennisgeving van de directoriale beslissing.**
2. **Vonnissen en arresten. — Arrest van het Hof van Beroep. — Geen verplichting om alle beweringen van de partijen te beantwoorden.**

1. *Het Hof van Beroep beslist soeverein over de vraag of de opzending en de kennisgeving van het aangezekend stuk, dat de directoriale beslissing bevatte, op wettelijke wijze is geschied. Dit feit kan door middel*

- van gewichtige, bepaalde en overeenstemmende vermoedens bewezen worden.
2. Het Hof van Beroep is niet verplicht alle beweringen van een partij te beantwoorden, wanneer uit een feitelijke en dienvolgens soevereine vaststelling blijkt dat die beweringen van belang ontbloot waren.

Demeyere t./ Belgische Staat (Minister van Financiën)

Gelet op het bestreden arrest, op 9 mei 1961 door het Hof van Beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1317 tot 1332, 1349 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek, 65 van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gecoördineerd bij besluit van de Regent van 15 januari 1948, 68 van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging, 8 van de wet van 6 september 1895, zoals vervangen bij artikel 1 van de wet van 23 juli 1953,

doordat het bestreden arrest, om te beslissen dat er werkelijk notificatie van de directoriale beslissing is geweest, feiten als vermoedens aanhaalt waaruit het het bewijs van het bestaan van de notificatie afleidt,

terwijl: 1° uit deze feiten hoogstens, quod non, in hoofde van eiser een zekere kennis van stellingname nopens zijn reclamatie zou kunnen worden afgeleid, maar zeker geen notificatie,

2° de aangehaalde feiten noch vaststaande noch bewezen zijn,

3° het arrest als vermoeden van notificatie een handeling aanhaalt die volledig onafhankelijk staat van de notificatie, namelijk de verzending,

4° deze feiten als vermoedens ontoereikend en verkeerd zijn,

5° deze feiten geen gewichtige, bepaalde en overeenstemmende vermoedens uitmaken;

Overwegende dat het beroep tegen de beslissingen van de directeur der directe belastingen binnen de termijn van veertig vrije dagen, te rekenen van de kennisgeving van die beslissing aan belanghebbende, moet ingesteld worden;

Overwegende dat, in de zin van artikel 65 van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen en van artikel 8 van de wet van 6 september 1895, zoals vervangen bij artikel 1 van de wet van 23 juli 1953, deze kennisgeving geschiedt bij aanbieding door de post, ter woonplaats van de belastingplichtige, van de aangetekende brief die de beslissing omvat of door afgifte van deze brief aan de zelfs bij stilzwijgende lastgeving daartoe gemachtigde derde;

Overwegende dat het arrest ten deze vaststelt dat de vordering van de directeur aan de postontvanger, tot opzending van de directoriale beslissing, dagteekent van 22 december 1952 en de stempel van die datum draagt, dat niet betwist wordt dat deze beslissing bij aangetekende brief werd opgestuurd en dat het vaststaat dat deze brief niet onbesteld naar de afzender is teruggekomen;

Overwegende dat het arrest verder aanstipt dat, sedert jaren en tot einde 1956, regelmatig afkortingen op belastingen werden betaald en dat op 13 november 1957 een dwangbevel in handen van eiser werd betekend, waaruit deze het bestaan van de directoriale beslissing moest afleiden en nochtans desbetreffend geen opmerking maakte aan de Dienst van het sequester, die zijn goederen beheerde;

Overwegende dat het hof van beroep uit dit geheel van vermoedens heeft kunnen afleiden dat niet enkel de opzending van het aangetekend stuk, zoals in het

middel staande gehouden wordt, doch ook de kennisgeving op wettelijke wijze was geschied;

Overwegende dat de beoordeling van het bestaan van de aangehaalde feiten alsook van hun karakter van gewichtige, bepaalde en overeenstemmende vermoedens, tot de feitelijke en dienvolgens soevereine beoordelingsmacht van het hof van beroep behoort;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1317, 1322 tot 1332 van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden arrest de bewijskracht geschonden heeft:

a) van het op 7 februari 1961 gegeven antwoord op een parlementaire vraag, door te beslissen dat de uitdrukking «niet ter bestemming toegekomen stukken» niet wil zeggen dat die stukken zoek zijn geraakt,

b) van het op 13 november 1957 aan eiser betekend dwangbevel, door te beslissen dat eiser noodzakelijk uit dit dwangbevel moest besluiten dat zekere ontheffingen werden toegestaan, wanneer in het dwangbevel geen sprake is van ontheffingen,

c) van een op 27 oktober 1952 aan de inspectie bij de bijzondere dienst der directe belastingen te Brugge gerichte brief, door te beslissen dat die brief aantoonde dat de besprekingen omtrent zijn reclamatie eiser niet onbekend waren en eiser moest weten dat de ontheffingen het gevolg waren van de directoriale beslissing, wanneer het stuk niet kon leiden tot het bestaan van een directoriale beslissing;

Overwegende dat waar eiser, tot ontkenning van de kennisgeving van de directoriale beslissing, zich beriep op het op 7 februari 1961 gegeven antwoord op een parlementaire vraag, waarbij het aantal der aangetekende zendingen, die sedert 1950 niet ter bestemming kwamen, opgegeven werd, het hof van beroep van dit antwoord geen met de termen ervan onverenigbare interpretatie gegeven heeft, door aan te nemen dat de uitdrukking «niet ter bestemming gekomen zendingen» niet beduidt dat alle aldus bedoelde stukken zoek zijn geraakt;

Overwegende dat het arrest verder geenszins de bewijskracht van het op 13 november 1957 aan eiser betekend dwangbevel miskend heeft, door eruit af te leiden dat laatstgenoemde er noodzakelijk uit besluiten moest dat zekere ontheffingen werden toegestaan, daar het arrest inderdaad aanstipt dat zulks, gelet op het vermeld bedrag der op korting betaalde sommen, kon vastgesteld worden, zonder te verklaren dat in gezegd stuk uitdrukkelijk op ontheffingen zou gewezen worden;

Overwegende dat evenmin de bewijskracht miskend werd van de brief gericht aan de inspectie bij de bijzondere dienst der directe belastingen te Brugge, daar het hof van beroep er uitsluitend naar verwijst om aan te tonen dat eiser op de hoogte was van de besprekingen omtrent zijn reclamatie, doch zonder te verklaren dat in dit stuk melding zou gemaakt zijn van een directoriale beslissing; dat het hof van beroep slechts door een verdere redenering ertoe komt te besluiten dat, door het vaststellen van ontheffingen na gevoerde besprekingen, eiser zich ervan moest bewust zijn dat een directoriale beslissing geveld werd;

Dat het middel bijgevolg niet kan aangenomen worden;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 65 van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gecoördineerd bij besluit van de Regent van 15 januari 1948,

doordat het bestreden arrest nalaat te antwoorden op nochtans pertinente en afdoende argumenten door

eiser ontwikkeld in zijn conclusies, namelijk dat het feit dat een verzending niet onbesteld is teruggekomen, niet noodzakelijk insluit dat deze verzending werd genotificeerd, dat er, naast de door het onder-secretariaat van Posterijen opgegeven zendingen, nog vele andere verzendingen moeten verloren zijn gegaan, daar de geciteerde cijfers slechts betrekking kunnen hebben op de verzendingen nopens welke klacht werd ingediend bij het bestuur van posterijen, hetgeen laat vermoeden dat waarschijnlijk aanzienlijk meer verzendingen zoek zijn geraakt, dat de administratie der belastingen te gepasten tijde over de mogelijkheid heeft beschikt om zich ontegensprekelijke bewijzen van notificatie aan te schaffen, welke bewijzen alle twijfel nopens het al dan niet notificeren zouden hebben uitgeschakeld, wat de administratie, ingevolge haar eigen verzuim van deze gelegenheid gebruik te maken, ertoe noodzaakte haar toevlucht te nemen tot minderwaardige bewijsmiddelen namelijk «vermoedens», die met omzichtigheid dienen in aanmerking genomen te worden, zodat eiser aldus het slachtoffer wordt van de nalatigheid van de tegenpartij, dat de betalingen van afkortingen niet kunnen bewijzen dat er een notificatie van de directoriale beslissing zou geweest zijn en enkel het bestaan van een aanslag bewijzen, dat hun niet mogelijk is, bij gebrek aan nadere bepaling, uit de bedragen voorkomende in de kolom «op korting betaalde sommen» van het dwangbevel af te leiden dat er zouden onthefingen geschied zijn ten gevolge van een directoriale beslissing:

Overwegende dat het hof van beroep ertoe niet gehouden was te antwoorden op de verschillende door eiser opgeworpen en in het middel aangehaalde beweringen;

Overwegende inderdaad dat deze beweringen van belang ontbloeit waren van het ogenblik af dat het hof van beroep de in het antwoord op het eerste middel aangehaalde elementen, door een feitelijke en dienvolgens soevereine beoordeling, als voldoende bewijskrachtig beschouwde om eruit af te leiden dat de kennisgeving van de directoriale beslissing was geschied;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om die redenen:

en zonder acht te slaan op het stuk, vreemd aan de ontvankelijkheid van de voorziening, op 23 september 1961 ter griffie van het Hof neergelegd, weze buiten de termijn voorzien bij artikel 14 van de wet van 6 september 1895, zoals vervangen bij artikel 1 van de wet van 23 juli 1953,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser tot de kosten.

RAAD VAN STATE

4e kamer. — 14 april 1964.

Voorzitter: M. Mast.

Raadsheren: M.M. Mees en Adriaens.

Auditeur: M. Van Assche.

Advokaten: Mrs. Huysmans, Houtekier en Verougstraete.

Advies buitengewone schade. — Ontvankelijkheid. — Voorwaarden. — Deskundig onderzoek.

1. *Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 23 dec. 1946 blijkt dat de aanvragen om advies, bij toepassing van art. 7 § 1, ingediend enkel op stoffelijke schade betrekking kunnen hebben, zodat de aan-*

vraag tot vergoeding van morele schade niet ontvankelijk is.

2. *De schade veroorzaakt door de intrekking van een vergunning is geen buitengewone schade zoals bedoeld in art. 7 § 1 van de wet van 23 dec. 1946, wanneer de vergunning slechts van tijdelijke en gedogen- de aard is en verleend werd onder de voorwaarde dat de belanghebbende geen aanspraak kan maken op schadeloosstelling vanwege de Staat, zodat hij vrijwillig het risico heeft aanvaard van de schade verbonden aan de mogelijke intrekking van de vergunning.*
3. *De schade geleden door de vermindering in waarde van een terrein en van gebouwen ingevolge het verleggen van een waterweg vertoont slechts een buitengewoon karakter in zover die goederen uitsluitend door de uitvoering van ontworpen werken hun bestemming niet meer kunnen behouden en in zover de verzoeker eigenaar van die goederen was voordat hij kennis had kunnen hebben van bedoelde werken, zoals ter zake door de bekendmaking van een begrotingswet waarin een krediet voor de uitvoering van die werken is ingeschreven.*
4. *Ter zake kan het verleggen van een waterweg en het dempen van de oude arm van die waterweg gedeeltelijk oorzaak zijn van de sluiting van een herberg en de verminderde verkoop van kruidenierswaren, alsook van de verminderde verkoop van stookolie aan de schippers; om deze schade te bepalen wordt een deskundig onderzoek bevolen.*

Brunin t/ Belgische Staat (Minister v. Openb. Werken)

Advies nr. 10.561.

Overwegende dat verzoekers op grond van artikel 7, § 1, van de wet van 23 december 1946 vragen dat de Raad van State advies zou geven over de vergoeding die hun billijkheidshalve toekomt wegens buitengewone schade door hen opgelopen ten gevolge van een maatregel door de Belgische Staat genomen; dat de Minister van Openbare Werken bij brief van 26 juli 1961 afwijzend heeft beschikt over de aanvraag tot schadeloosstelling die verzoekers op 22 mei 1961 bij hem hadden ingediend; dat niet betwist wordt dat de verzoekers bedoelde brief eerst op 31 juli 1963 hebben ontvangen;

Overwegende dat verzoekers op hun eigendommen, gelegen te Bissuit, aan de Boven-Schelde, handelszaken exploiteren; dat het Scheldetracé werd verlegd en dat de oude arm, waaraan de erven van verzoekers palen, in 1957 werd gedempt zodat de eigendommen van Albert Brunin en André Brunin respectievelijk kwamen te liggen op 120 meter en op 200 meter van het nieuwe tracé;

Overwegende dat Albert Brunin handel drijft in likeuren, wijnen, kruidenierswaren, kaas, zeep, vetten, oliën en mazout; dat hij bij besluiten van 8 maart en 16 juni 1947 machtiging verkreeg om een onderaardse leiding voor gasolie met uitmonding op de oever aan te leggen en om een betonnen trap te bouwen in de Scheldeoever; dat ten gevolge van de demping van de oude Scheldearm de vergunning van 16 juni 1947 werd vervangen door een nieuwe vergunning van 1 april 1960 om een houten trap in de nieuwe Scheldeoever aan te brengen; dat Albert Brunin doet gelden dat ten gevolge van het verleggen van de Schelde en het afbreken van de «los- en aanlegkaai» van André Brunin, zijn handelsomzet aanzienlijk en onherstelbaar is teruggelopen, vooral wat betreft de verkoop van mazout, smeerolie en scheepsartikelen die uiteraard op het schippersklîenteel is aangewezen; dat de morele schade en de schade die hij onderging of nog zal ondergaan wegens mindere inkomsten en wegens waardeverminde-

ring van zijn onroerende goederen respectievelijk kunnen worden geschat op 105.256 frank, op 747.569 frank en op 305.000 frank;

Overwegende dat André Brunin bij besluit van 6 juli 1944 werd gemachtigd «a) om tussen de gemeenten »Bossuit en Pottes, op de Boven-Schelde, een bijzonder »veer in te richten voor zijn gebruik, dat van de leden »van zijn huisgezinnen en zijn personeel, ten einde zijn »landerijen te kunnen bereiken; b) tot het aanleggen »van een roeibootje voor het vissen op de Schelde, alles »ter hoogte van zijn eigendom...»; dat de vergunning werd verleend o.m. onder volgende bijzondere voorwaarde: «Om toegang te hebben tot het bootje zal een »trap aangebracht worden van 0,80 m breedte tussen »de wanden in de glooiing van elke oever... Aan de »voet van de trap wordt een stevig aanlandingsvlak »van 1,00 m breedte $\times$ 5,00 m lengte gemaakt»; dat bij besluit van 11 maart 1960 de vergunning van 6 juli 1944 werd ingetrokken nadat de trap alsmede het aanlandingsvlak werden afgebroken en de kanaaloever in zijn oorspronkelijke toestand werd hersteld;

Overwegende dat André Brunin een kolenhandel exploiteert en dat hij sinds juni 1947 het aanlandingsvlak bedoeld in de vergunning van 6 juli 1944, gebruikte met stilzwijgend gedogen van de tegenpartij als «los- en aanlegkaai» voor het aan wal brengen van kolen; dat hij op bovenbedoelde eigendom ook een herberg openhield die hij op 1 maart 1958 heeft gesloten;

Overwegende dat André Brunin doet gelden dat «hij »zijn kolen niet meer van het vervoer te water kan betrekken, hetgeen hogere uitgaven vereist», en dat «zijn drankslijterij nu gesloten is daar de cliënteel »verloren was door het verleggen van de Schelde»; dat volgens hem de morele schade en de schade die hij onderging of nog zal ondergaan wegens mindere inkomsten en wegens waardevermindering van zijn onroerende goederen respectievelijk kunnen worden geschat op 54.220 frank, op 252.230 frank en op 290.000 frank;

Overwegende wat de verplaatsing van de trap en het afbreken van het aanlandingsvlak betreft dat de schade die André Brunin beweert te lijden in de exploitatie van zijn handel in kolen, niet onmiddellijk uit het verleggen van het Scheldetracé en het dempen van de oude arm voortvloeit; dat immers die werken van verzoeker alleen kunnen schade berokkenen wegens het feit dat deze voorheen vergunning had om een trap en een aanlandingsvlak te plaatsen op de oever van de naderhand gedempte oude arm en dat die vergunning werd ingetrokken; dat luidens de bepaling vervat in hoofdstuk I, titel H, 14° van de algemene voorwaarden waaronder de vergunning werd verleend «in geen »geval noch onder gelijk welk voorwendsel de recht- »verkrijgende aanspraak kan maken op schadeloos- »stelling vanwege de Staat, aangezien deze vergunning »slechts van tijdelijke en gedogende aard is en geen »recht van dienstbaarheid verleent»; dat verzoeker vrijwillig het risico heeft aanvaard van de schade verbonden aan een mogelijke intrekking van de vergunning; dat een in zodanige omstandigheden opgelopen schade geen buitengewone schade is als bedoeld in artikel 7, § 1, van de wet van 23 december 1946;

Overwegende, wat de sluiting van de herberg en de verminderde verkoop van kruidenierswaren enz... betreft, dat de schade wegens vermindering van inkomsten die hieruit voortvloeit gedeeltelijk veroorzaakt werd door de intrekking van de vergunningen en gedeeltelijk het rechtstreeks gevolg kan zijn van het verleggen van het Schelde-tracé en het dempen van de oude arm;

Overwegende dat de verkoop van stookolie kon ge-

beuren zowel door middel van de verdelingsdarm die over de oeverweg werd gesleept als door middel van de vergunde, onderaardse leiding; dat een intrekking van de vergunning de verkoop van stookolie niet onmogelijk zou gemaakt hebben; dat bijgevolg de schade die Albert Brunin beweert te lijden door de afgenomen verkoop van mazout, het rechtstreeks gevolg is van het verleggen van het Scheldetracé en het dempen van de oude arm;

Overwegende wat betreft de vermindering in waarde van de grond en van de gebouwen, waarvan de verzoekers eigenaars zijn, dat de ingeroepen schade slechts een buitengewoon karakter vertoont in zover de goederen uitsluitend door de uitvoering van bedoelde werken hun bestemming niet meer kunnen behouden en in zover de verzoekers eigenaars van de goederen waren voordat zij kennis hadden kunnen hebben van de ontworpen werken;

Overwegende, wat betreft de vermindering in waarde van de grond en de gebouwen waarvan Albert Brunin sinds 20 juni 1946 eigenaar is, dat de uitgevoerde werken als rechtstreeks gevolg kunnen hebben gehad dat dit goed zijn bestemming heeft verloren, althans het gedeelte daarvan waarop het verkoopstation van stookolie is gevestigd;

Overwegende, wat betreft de vermindering in waarde van de grond en de gebouwen waarvan André Brunin sinds 1956 eigenaar is, dat volgens de inlichtingen verstrekt door de hoofdingenieur-directeur van bruggen en wegen de terreinopmetingen, met het oog op het uitvoeren van de werken, te Bossuit werden aangevat op 4 februari 1955; dat de begroting van buitengewone ontvangsten en uitgaven voor het dienstjaar 1956, waarin een krediet voor «het rechtstrekken van de »bochten van Pottes» was ingeschreven, besproken werd in de Kamer van Volksvertegenwoordigers tijdens de maand februari 1956 en in de Senaat tijdens de maand maart van hetzelfde jaar; dat de wet houdende bedoelde begroting, op 29 maart 1956 werd afgekondigd en op 21 april 1956 in het Belgisch Staatsblad werd bekendgemaakt; dat verzoeker bijgevolg kennis kon hebben van de ontworpen werken voordat hij op 15 juni 1956 die goederen aankocht; dat de schade die deze goederen uitsluitend ten gevolge van de werken zouden hebben kunnen ondergaan niet kan worden aangezien als een buitengewone schade;

Overwegende, wat betreft de vermindering in waarde van de grond en de gebouwen waarvan André Brunin sinds 20 april 1954 eigenaar is, dat aangezien de sluiting van de daarop gelegen herberg gedeeltelijk het rechtstreeks gevolg kan zijn van de uitgevoerde werken, deze ook als rechtstreeks gevolg kunnen hebben gehad dat het gedeelte van het goed waarop de herberg is gevestigd, gedeeltelijk zijn bestemming heeft verloren;

Overwegende, wat de morele schade betreft, dat uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 23 december 1946 blijkt dat de aanvragen om advies, bij toepassing van artikel 7, § 1, ingediend, enkel op stoffelijke schade betrekking kunnen hebben; dat het verzoekschrift ten deze niet ontvankelijk is;

Overwegende dat om het bestaan en de omvang van de buitengewone schade te kunnen vaststellen het nodig is dat de Raad van State door de hierna bevolen onderzoeksmaatregel voorgelicht worde,

Uitspraak doende bij wijze van advies,

Besluit:

Artikel 1: Als deskundige is aangesteld de heer L. Du Faux, notaris te Waregem.

Artikel 2: De deskundige heeft als opdracht:

1. vast te stellen in hoever het verleggen van het Scheldetracé en het dempen van de oude arm de sluiting van de herberg die door André Brunin werd geëxploiteerd, ten gevolge hebben gehad, zo nodig in hoever deze sluiting de inkomsten van verzoeker heeft verminderd en in hoever het gebouw waarin de herberg was gevestigd, zijn bestemming heeft verloren; de aard en de omvang van de schade die eruit voortvloeit te ramen;

2. vast te stellen in hoever die werken de inkomsten van de handel in kruidenierswaren enz. en van het verkoopstation van stookolie, geëxploiteerd door Albert Brunin hebben verminderd en in hoever het goed waarop het verkoopstation was gevestigd, zijn bestemming heeft verloren; de aard en de omvang van de schaden die eruit voortvloeien te ramen;

3. vast te stellen in hoever de geleden schade goedge maakt is door het tenietgaan van een wettelijke erfdiensbaardheid van openbaar nut;

Artikel 3: De deskundige zal zijn verslag ter griffie van de Raad van State neerleggen ten laatste de honderdtwintigste dag nadat de beslissing hem door de zorgen van de griffier is betekend.

Artikel 4: De kosten zijn voorbehouden.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9e Kamer. — 20 december 1963.

Voorzitter: M. Maréchal.

Raadsheren: M.M. Liard en Vander Haegen.

Advokaat-Generaal: M. Cerckel

Advokaten: Mrs. Mahieu, Demeire loco Vaes en Bouciqué.

Schade. — Begroting van de schade op basis van het netto-loon van het overleden slachtoffer. — Kapitalisatieberekening van de uit een pensioen voortspruitende inkomsten. — Irrelevantie bij de begroting der schade van een ingevolge een bijzonder statuut uitgekeerd weduwepensioen. — Verschuldigdheid van compensatoire en gerechtelijke interesten op het kapitaal tot/met de dag van de uitkering.

De schade moet geschat worden op basis van het netto-loon, dat in casu ex aequo et bono op 90 % van het bruto-loon (loon + haardvergoedingen, premien en vakantiegeld) mag geraamd worden, in acht genomen de geringe persoonlijke lasten van het slachtoffer (seingever van de spoorwegen) en de omstandigheid, dat het uit te keren kapitaal aan de weduwe overeenkomstig de wet van 20 november 1962 belastbaar zal zijn.

De uit een pensioen voortspruitende inkomsten zijn evengoed als die uit een salaris voortkomend vatbaar voor kapitalisatieberekening volgens rekenkundige methoden; een dergelijke berekening leidt tot de meest billijke raming van geleden schade.

Met het weduwepensioen moet ten deze geen rekening gehouden worden, daar dit aan de weduwe van het slachtoffer overeenkomstig het statuut van het spoorwegpersoneel wordt uitgekeerd; dit pensioen maakt derhalve geen dubbel gebruik uit met de op grond van art. 1382 B.W. verschuldigde vergoeding voor de uit een ongeval ontstane schade.

De persoonlijke onderhoudskosten van het slachtoffer moeten bepaald worden op 35 % van al de in

aanmerking te nemen inkomsten, zowel na als voor zijn normale op pensioenstelling.

De kapitaalsberekeningen gebeuren alsof het kapitaal bij het overlijden van het slachtoffer gestort werd; derhalve zijn de compensatoire, nadien de gerechtelijke interesten op het kapitaal verschuldigd tot op de datum van de werkelijke uitkering.

Roekens t/ Peeters en N.V. Acomal
en Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
t/ Peeters en N.V. Acomal.

Herzien, in gelijkvormige uitgifte, het arrest op 19 april 1963 door deze kamer van het Hof geveld;

Aangezien door dat arrest volledig beslist werd over de vordering van Van Aerschot Lucienne, die aldus thans niet meer ter zake is;

I. Ten aanzien van de vordering van Roekens Maria:

Aangezien nog enkel te beslissen blijft over de vergoeding wegens verlies aan inkomsten;

Aangezien het huisgezin van het slachtoffer samengesteld was uit hemzelf en zijn echtgenote, huidige appellante;

Aangezien beide echtelieden samen niet alleen het loon — stricto sensu — van de man genoten, doch ook de haardvergoedingen, premien en vakantiegelden die hij boven dat loon ontving;

Aangezien de berekeningen van appellante uitgaan van dit volledig bruto-loon — lato sensu — wanneer echter de schade dient te worden geschat op basis van het netto-loon dat «ex aequo et bono» op 90 % van bewust bruto-loon mag worden geraamd, met inachtneming van de geringe persoonlijke lasten van een seingever van de spoorwegen en van de omstandigheid dat de kapitalen welke krachtens onderhavig arrest aan de weduwe zullen toekomen ook belastbaar zullen zijn (wet van 20 november 1962) zoals de lonen van het slachtoffer het waren;

Aangezien de bijverdiensten van laatstgenoemde — maandelijks op 400 F netto geschat — ook aan het gezin ten goede kwamen en aangenomen dient te worden dat de man ze zich zijn leven lang zou hebben kunnen aanschaffen, vermits ze slechts de tegenwaarde van een zeer gematigde activiteit vertegenwoordigen;

Aangezien de inkomsten spruitend uit een pensioen, evengoed als die voortkomend uit een salaris, voor kapitalisatieberekening vatbaar zijn volgens arithmetische methoden en ter zake geen redenen bestaan om ervan af te wijken daar zulke berekening tot de meest billijke raming der geleden schade leidt;

Aangezien geen rekening dient gehouden met het weduwepensioen van appellante, daar dit haar verschuldigd is op grond van het statuut van het personeel van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen en dienvolgens geen dubbel gebruik maakt met de vergoeding voor de schade voortspruitend uit het ongeval, verschuldigd op grond van artikel 1382 van het burgerlijk wetboek;

Aangezien de onderhoudskosten van de man, aan hem uitsluitend persoonlijk, op 35 % van al de in aanmerking komende inkomsten dienen vastgesteld zowel na als vóór zijn normale op pensioenstelling;

Aangezien de kapitaalsberekeningen gebeuren alsof het kapitaal gestort was geweest bij het overlijden van het slachtoffer en dienvolgens de compensatoire en nadien de gerechtelijke interesten op bewust kapitaal verschuldigd zijn tot op de datum van de werkelijke uitbetaling;

Aangezien de lonen welke wijlen Van Aerschot gedurende zijn fictieve loopbaan tot op het ogenblik van zijn op pensioenstelling zou hebben verdiend en zoals appellante ze opgeeft niet betwist worden door geïntimeerden;

Aangezien — behoudens ze op 90 % te herleiden — al de door appellante vooropgezette kapitalisatieberekeningen, naar aanleiding der gegevens haar door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen verstrekt, juist bevonden werden op grond der hierna volgende basissen die alleen door het Hof goedgekeurd worden :

1. gemiddeld jaarlijks loon van wijlen Van Aerschot in aanmerking te nemen voor een termijn van 7 jaar en 8 maanden (tussen 1 maart 1957, tijdstip van zijn overlijden, tot 1 november 1964 wanneer hij op 65-jarige leeftijd op pensioen zou zijn gesteld geweest) : 111.057 F;

2. jaarlijks pensioen gedurende 9 jaar, vermoedelijke levensduur tussen 1 november 1964 en 1 november 1973 : 90.877 F;

3. kapitalisatiecoëfficiënt op een rentevoet van 4,5 %;

Aangezien op al die gronden de berekening der schade als volgt gebeurt :

1. *Schade wegens loonverlies :*

$111.057 \text{ F} \times 65 \% = 72.187 \text{ F} \times 6,36149 =$
 $459.217 \text{ F} \times 90 \% = \dots\dots\dots 413.295 \text{ F}$

2. *Schade wegens verlies aan pensioen :*

$90.877 \text{ F} \times 65 \% = 59.070 \text{ F} \times 7,26879 =$
 429.367 F te herleiden van 1 november 1964
op 1 maart 1957 : $429.367 \text{ F} \times 0,7137 =$
 $306.439 \text{ F} \times 90 \% = \dots\dots\dots 275.795 \text{ F}$

3. *Schade wegens verlies aan bijverdiensten :*

$4.800 \text{ F} \times 65 \% = 3.120 \text{ F} \times 11,707 =$
 $36.526 \text{ F} \times 90 \% = \dots\dots\dots + 32.873 \text{ F}$

Samen $\dots\dots\dots 721.963 \text{ F}$

Waarvan af te trekken het overeenkomstig de wet op de arbeidsongevallen gestort en belegd kapitaal $\dots\dots\dots - 303.080 \text{ F}$

Blijft over $\dots\dots\dots 418.883 \text{ F}$

II. *Ten aanzien van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen :*

Aangezien deze appellante thans het door haar uitbetaald loon voor de periode van 15 tot 28 februari 1957 (3.569 F) en het hulpgeld na overlijden (1.000 F) niet meer terugvordert;

Aangezien haar eis betreffende 7.436 F wegens begrafenis kosten waarvoor zij in de rechten van de weduwe gesubrogeerd is, als gegrond voorkomt en geïntimeerden zich desaan gaande naar de wijsheid van het Hof gedragen evenals ten aanzien van de vordering van 961 F waarvan de gegrondheid reeds bij het vorig arrest vastgesteld werd;

Om deze redenen :

Het Hof,

Rechtsdoende in voortzetting van zake;

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord nopens het geding ingeschreven onder nummer 44.043 van de algemene rol het conform advies

door de Heer Advokaat-Generaal Cerckel in openbare zitting gegeven;

Alle andere, meeromvattende of strijdige besluiten van de hand wijzende;

Veroordeelt geïntimeerden hoofdelijk om aan Roekens Maria, Weduwe Van Aerschot, te betalen de som van 418.883 frank en aan de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen de sommen van 7.436 frank en 961 frank, ieder dezer bedragen te vermeerderen met de vergoedende intresten, vanaf 1 maart 1957 wat Roekens betreft en vanaf de uitkering van de twee andere sommen wat de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen aangaat, tot op de datum van iedere inleidende dagvaarding, en daarna met de gerechtelijke intresten;

Ontzegt appellanten het meer gevorderde;

Verwijst geïntimeerden in de kosten in beroep waarover nog geen uitspraak werd gedaan.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 3 juni 1964.

Voorzitter : M. Ceulemans.

Advokaten : Mrs. Van Lidth de Jeude en L. Schöller.

Onteigening (wet van 26 juli 1962). — Niet ontvankelijkheid van de niet in de akte van hoger beroep geformuleerde grieven. — Na minnelijke aankoop door de overheid van een verhuurd onroerend goed kan tegen de huurder geen onteigeningsprocedure worden ingesteld.

De vermelding in de akte van hoger beroep « op alle motieven en overwegingen op tijd en stond te doen gelden » beantwoordt niet aan het dwingend voorschrift van art. 7, lid 3 van de wet van 26 juli 1962, bepalend o.m. dat de niet geformuleerde grieven niet kunnen ontvangen worden.

De wetten op de onteigening moeten, daar zij inbreuk maken op het gemeen eigendomsrecht, steeds restrictief worden toegepast. De nieuwe wet van 26 juli 1962 heeft de grondbeginselen van het bij vroegere wetten geregeld onteigeningsrecht niet gewijzigd.

Na de minnelijke aankoop van een verhuurd onroerend goed door de onteigenende overheid worden de rechtsbetrekkingen tussen deze overheid en de huurder door de regels van het gewone recht beheerst. Tegen deze huurder is geen onteigeningsprocedure mogelijk.

Belgische Staat (Minister van Openbare Werken)
t./ Wellens-Seghers.

Gezien de stukken van het geding en onder meer :

1. de uitgifte van het vonnis a quo, verleend door de Heer Vrederechter van het Kanton Borgerhout, in datum van 16 mei 1964;

2. de hieraangehechte akte van beroep, betekend door het ambt van gerechtsdeurwaarder Marcel Courboin te Antwerpen, in datum van 22 mei 1964;

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten ontwikkeld ter zitting van 2 juni 1964, dag van de inleiding;

Gelet op de artikelen 2, 24/34, 36, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Overwegende dat de ontvankelijkheid van het beroep niet betwist wordt; dat het beroep trouwens ingesteld

werd binnen de termijn voorgeschreven door artikel 7, alinea 3 van de wet van 26 juli 1962 betreffende de onteigeningen ten algemenen nutte, en dat zulks in regelmatige vorm geschiedde;

Overwegende dat de eerste rechter de oorspronkelijke eis van appellant in onteigening, gericht tegen eerste geïntimeerde in zijn hoedanigheid van huurder van het door appellant verkregen pand, August Van de Wielelei 81, te Deurne, en tegen tweede geïntimeerde in haar hoedanigheid van echtgenote van de eerste, onontvankelijk verklaarde t.o.v. eerste en zonder voorwerp t.o.v. tweede geïntimeerde; dat hij aanvaardde dat de rechtsbetrekkingen tussen de overheid, die op minnelijke wijze een te onteigenen goed aankocht, en de daarin verblijvende huurder, beheerst worden door het gemeen recht en geen voorwerp kunnen zijn van een rechtspleging tot onteigening, zienswijze waarvoor de eerste rechter meende de steun te vinden in arresten van het Hof van Verbreking en van het Hof van Beroep te Brussel;

Overwegende dat het reeds aangehaalde artikel 7, al. 3 der wet van 26 juli 1962 ook op straffe van nietigheid aan de appellant oplegt zijn bezwaren te vermelden in de akte van hoger beroep, zeggend dat geen enkel ander bezwaar kan in aanmerking genomen worden;

Overwegende dat de akte van beroep er zich toe beperkt een historiek van de zaak te geven, om daarna te zeggen dat het beroep gesteund is « op alle motieven en overwegingen op tijd en stond te doen gelden » en o.m. op de overweging dat de rechter een verkeerde toepassing heeft gemaakt van de door hem aangehaalde arresten, motief waaromtrent dan verder uitgeweid wordt; dat ook nog beweerd wordt dat tweede geïntimeerde ten onrechte buiten zake gesteld werd vermits het vonnis van onteigening aan beide echtelingen gemeen hoefde te zijn;

Overwegende dat de zinsnede « op alle motieven en overwegingen op tijd en stond te doen gelden » niet beantwoordt aan het dwingend voorschrift van art. 7, al. 3, zodat geïntimeerden alleszins terecht eisen alle bezwaren welke niet in de akte van beroep vervat zijn, onontvankelijk te verklaren;

Overwegende dat appellant in bezwaren nader aanvoert dat de in het vonnis a quo aangehaalde arresten van beroep en van verbreking inhouden dat wel een vordering in onteigening kan ingesteld worden tegen de huurder, nadat het onroerend goed in der minne aangekocht werd door de onteigenende overheid; dat immers wanneer de wetgever slechts spreekt van onteigening ten laste van eigenaars en vruchtgebruikers, hij slechts het *quod plerumque fit* op het oog zou hebben;

dat de wetgever nl. « geenszins het geval heeft uitgesloten » waarin de eigenaar het onroerend goed heeft verkregen bij ontstentenis van enige overeenkomst met de titularis van het recht van bewoning en waarin hij nu de hierdoor geschapen hinderpaal moet kunnen doen verdwijnen; dat deze zienswijze, volgens appellant, ruggesteun vindt in een uitgebreide rechtspraak en rechtsleer, waaraan de hoger bedoelde arresten geen afbreuk doen; dat de omstandigheid dat de onteigenende overheid in de rechten en verplichtingen van de vorige verhuurder getreden is niet verhindert dat zij ingevolge het Koninklijk Besluit van onteigening mag en moet overgaan tot inbezitname, en zulks op voet van de rechtspleging van onteigening;

Overwegende dat het, ter zake onteigeningen, geenszins opgaat te vertrekken (zoals appellant het uitdrukkelijk doet) van de vaststelling dat de wetgever onderhavig geval « niet heeft uitgesloten »; dat in een door appellant ingeroepen vonnis van de vrederechter van

het tweede kanton te Brussel dd. 4 mei 1955, deze magistraat van hetzelfde verkeer vertrekpunt uitgaat waar hij zegt « dat geen enkele wetsbepaling aan de organismen, voorzien van het onteigeningsrecht, belet rechtstreeks dit recht uit te oefenen tegen de huurder »;

Dat geïntimeerden terecht opwerpen dat, vermits het hier een door artikel 11 van de grondwet geregeld recht betreft, de onteigening slechts mogelijk is voor zover zij bepaaldelijk door de wet toegelaten wordt, en dat, vermits zulke wetten inbreuk maken op het gemeen eigendomsrecht, zij restrictief moeten toegepast worden;

Overwegende dat door de partijen niet betwist wordt dat de nieuwe wet van 26 juli 1962 niets wijzigt aan de grondbeginselen van het onteigeningsrecht zoals deze uit de vroegere wetten voortspruiten; dat trouwens opvalt dat de wet van 26 juli 1962 in haar artikelen 5 en 6 hetzelfde onderscheid huldigt als te vinden is in artikel 19 van de wet van 16 september 1807, te weten: het onderscheid tussen de (volle en naakte) eigenaars en vruchtgebruikers enerzijds, en de huurders, bewoners en gebruikers, anderzijds;

dat deze laatsten genoemd worden « derden, die bij de onteigening belang hebben »; dat de wet duidelijk zegt dat de onteigeningsprocedure dient gevoerd tegen de eerstgenoemde categorie (art. 5) terwijl ten opzichte van de tweede categorie (art. 6) aan de eigenaar slechts de kans geboden wordt zich tegenover deze lieden te bevrijden mits ze tijdig in zake te roepen tijdens de tegen hem gevoerde rechtspleging van onteigening;

Overwegende dat hieruit reeds voortspruit dat de wetgever zich niet uitsluitend beperkt heeft tot het « *quod plerumque fit* », d.w.z. tot de eigenaars en vruchtgebruikers spreekt, evenwel zonder te zeggen dat er tegen hen rechtstreeks enige onteigeningsprocedure zou kunnen gevoerd worden; dat hij deze lieden integendeel « derden » noemt en dat, op het eerste zicht *een rechtsgeding dat rechtstreeks en uitsluitend tegen « derden » gevoerd zou worden moeilijk denkbaar is*;

Dat in elk geval een wettekst ontbreekt die de rechtstreekse onteigeningsprocedure tegen de huurders en dgl. open stelt, zodat het recht om zulke procedure te voeren nog alleen zou kunnen voortspruiten uit de *impleciete* wil van de wetgever;

Overwegende dat het door de eerste rechter besproken arrest van het Hof van Beroep te Brussel, 5e Kamer, dd. 15 februari 1958 (Journal des Tribunaux, 1958, p. 219) alsook het Cassatiearrest (1e Kamer) dd. 21 januari 1960 (Journal des Tribunaux, 1960, p. 484) ten duidelijkste hebben gezegd dat, na de minnelijke aankoop van een onroerend goed door de onteigenende overheid, de rechtsbetrekkingen tussen deze overheid en de huurder van dit goed beheerst worden door het gemeen recht, alsook dat een dusdanige aankoop niet gelijkgesteld mag worden met een (onrechtstreekse) onteigening maar dat het een echte koop-verkoopovereenkomst betreft;

Overwegende dat deze Hoven nu weliswaar het gesteld probleem slechts te beoordelen kregen in verband met de bepaling van de hoegrootheid ener onteigeningsvergoeding, en niet in verband met de al of niet ontvankelijkheid der onteigeningsprocedure tegen de huurder; dat de historiek van het geval duidelijk te lezen staat in de eerste reeks motieven van het arrest van beroep, waaruit blijkt dat het probleem pas opgeworpen werd nadat een onteigeningsprocedure tegen de huurder reeds onherroepelijk zo ver gevorderd was dat nog alleen het bedrag der toe te kennen vergoeding ter sprake kon komen; dat in dit geval

de huurder de onontvankelijkheid der tegen hem gerichtte onteigening blijkbaar niet opgeworpen had;

Overwegende dat in verband met deze onteigeningsvergoeding beide Hoven eenparig beslisten dat de onteigenende overheid in alle rechten en plichten van de verhuurder getreden was en derhalve profijt mocht trekken uit een regelmatig door haar gegeven opzegging;

Overwegende dat het, op het eerste zicht, als weinig waarschijnlijk voorkomt dat, wanneer de nieuwe verhuurder de bestaande huurovereenkomst te zijnen voordele mag invoeren en aanwenden, de huurder zijnerzijds niet gerechtigd zou zijn hetzelfde te doen tegenover de verhuurder (in casu de onteigenende overheid), maar dat het nochtans mogelijk zou zijn dat de overheid op één eenzijdig in haar voordeel geldende wijze gewapend werd door de wetgever; dat er nl. een verschil zou kunnen bestaan tussen de normale gevolgen van de minnelijke aankoop van een verhuurd goed enerzijds en de uitdrijvingsmogelijkheden hoofdens onteigening anderzijds;

Overwegende dat het echter volstaat de meest gezaghebbende auteurs na te slaan om van het tegendeel overtuigd te zijn (Edm. Picard, *Traité général de l'expropriation...*, dl. 1, blzn. 154 tot 165; Del Marmol, id., dl. 1, nrs. 180 tot en met 182; Delva in *Novelles*, V°, *Expropriation*, nr. 60; R.P.D.B., V°, *Expropriation*, nrs. 537 en 538);

Dat uit de bespreking der voorbereidende werken door deze auteurs blijkt dat de Belgische Wetgever, in tegenstelling tot de Franse, geen rechtstreekse vordering tot onteigening heeft willen toestaan tegen de houders van zakelijke of persoonlijke rechten op een aangekocht goed; dat hij zelfs de hinderlijke regels van de hypothecaire zuivering niet buiten werking heeft durven stellen alhoewel deze voor gevolg konden hebben dat het pas door de overheid verworven goed opnieuw te koop gesteld zou worden;

Dat Picard, in fine zijner uiteenzetting, trouwens zegt waarom de wetgever in al deze gevallen geen inbreuk op het gemeen recht durfde maken, te weten uit vrees voor een zodanige vloed amendementen dat de hoofdzak van het ontwerp in het gedrang had kunnen komen;

Dat Picard en Del Marmol dan ook eenparig aan de onteigende overheden aanraden ofwel slechts tot aankoop over te gaan mits ook een akkoord te treffen met de houders van zakelijke of persoonlijke rechten, ofwel de rechtspleging in onteigening te vervolgen ondanks de bereidheid van de eigenaar tot verkoop en dat zij andermaal in het gemeen recht zoeken naar een basis om de huurders toch te kunnen verdrijven; dat zulke basis misschien zou kunnen gevonden worden hetzij in de huurceel zelf, hetzij door het betwistbaar beroep op de artikelen 703 en 1722 B.W.B., hetzij misschien op basis van art. 2, 1° van de wetgeving op de handelshuren;

Overwegende dat over de verdeelde rechtspraak uit het verleden dan nog alleen dient gezegd, hetzij dat zij verkeerd was, hetzij dat de onontvankelijkheid in talrijke gevallen niet opgeworpen werd terwijl in andere gevallen de juiste historie van de zaak niet altijd duidelijk is;

Overwegende dat van zohaast de ingestelde rechtspleging onontvankelijk is t.o.v. eerste geïntimeerde het zonder belang is of tweede geïntimeerde al dan niet terecht buiten zake gesteld werd; dat tweede geïntimeerde geen huurster is;

dat de eerste rechter juist oordeelde en dat de laatste beschikkingen van zijn vonnis slechts de logische

(alhoewel misschien overbodige) gevolgtrekking zijn uit de hoofdbeschikking;

Om deze redenen :

De Rechtbank, zetelend in graad van hoger beroep; Rechtdoende op tegenspraak;

Na er over beraadslaagd te hebben;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpende;

Verklaart het beroep ontvankelijk;

Verklaart alle bezwaren welke niet in de akte van beroep vervat zijn onontvankelijk;

Verklaart het beroep ongegrond, wijst appellant er van af;

Bevestigt het vonnis a quo en verwijst appellant tot de kosten van hoger beroep.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

2de Kamer. — 8 februari 1964.

Voorzitter : M. Fraeys.

Rechters : M.M. de Smet en De Nijs.

Advokaten : Mrs. Huysmans, Heymans en Verborgh.

Handelshuurovereenkomst. — Weigering tot huurhernieuwing wegens een niet in art. 16, 1 van de wet van 30 april 1951 vermelde reden. — Verkoop van het verhuurde goed. — Rechten van de huurder tegen de nieuwe eigenaar en de oorspronkelijke verhuurder ?

De weigering van de verhuurder om in een hernieuwing van de handelshuur wegens een niet in art. 16, 1 van de wet van 30 april 1951 vermelde reden toe te stemmen, moet als een ongemotiveerde weigering worden aangezien, waarvoor de bepaling van art. 16, IV geldt.

De vergoeding wegens uitzetting (art. 25) is een persoonlijk vorderingsrecht tegen de oorspronkelijke verhuurder, dat niet tegen de nieuwe eigenaar kan uitgeoefend worden. Deze eigenaar staat buiten de aanvraag tot huurhernieuwing en de weigering daarin toe te stemmen; het is zonder belang of hij al dan niet op de hoogte ervan werd gehouden.

Tegenover de nieuwe eigenaar kan de huurder geen beroep doen op het hem in art. 27 ten overstaan van de oorspronkelijke verhuurder toegekende recht.

P.V.B.A. Gustaaf Marest en Zoon t./ Vivey en Casselman-Dewaele.

Gelet op de artikelen 2 en 24 der wet van 13 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Overwegende dat de eis ingeleid door geïntimeerde Vivey, De Vos Rita, ertoe strekt te horen zeggen voor recht dat het huurcontract bestaande tussen hen en appellante een einde neemt op 31 december 1963, dienvolgens appellante 1° zich te horen bevelen het pachtgoed te ontruimen tegen 31 december 1963 op straf van uitdrijving bij rechtsmacht, en 2° zich te horen veroordelen tot betaling van een bezettingsvergoeding van 200 F voor iedere dag dat zij zich na 31 december 1963 in het huurgoed zou handhaven, door de eerste rechter als gegrond werd toegewezen; dat de door de huidige appellante gestelde wedereis, in hoofdorde ertoe strekkend te horen zeggen dat huurhernieuwing is ingetreden vanaf 31 december 1963, en in ondergeschikte orde de huidige eerste twee geïntimeerden te

veroordelen om aan appellante een uitwinningvergoeding te betalen van 521.361 F, ongegrond werd verklaard;

dat de wedereis, in subsidiaire orde gesteld, onvankelijk verklaard werd in zover hij gericht is tegen huidige 3e en 4e geïntimeerde, door 1e en 2e geïntimeerde in vrijwaring geropen, en vooraleer over de gegrondheid ervan te oordelen, bevolen werd aan partijen nader hierover te besluiten; dat, rechtdoende op de oproeping in vrijwaring, voor recht wordt gezegd door de 1e rechter dat 3e geïntimeerde, Casselman, gehouden is de appellante te vrijwaren tegen alle nadelige gevolgen van hare uitzetting op 31 december 1963; dat de eerste rechter het vonnis gemeen verklaart aan derde geïntimeerde Casselman wjl appellante veroordeeld wordt tot de kosten verbonden aan haar uitzetting na 31 december 1963, de overige kosten tot en met de boeking van het vonnis a quo, kosten ten lasten vallende van derde geïntimeerde, de verdere opvolgende gedingkosten voorbehouden zijnde;

Overwegende dat volgende feiten en daadzaken door gedingvoerende partijen niet worden betwist:

1°) bij huurovereenkomst van 23 januari 1946, geboekt op 29 januari 1946 neemt appellante een handelshuis in huur van derde geïntimeerde, toenmalige eigenaar, voor negen jaar, vanaf 15 februari 1946;

2°) Bij huurovereenkomst dd. 1 januari 1955 geboekt op 6 januari 1955 tussen zelfde partijen nl. appellante en Casselman afgesloten, wordt het goed opnieuw verhuurd voor negen jaar, lopende van 1 januari 1955 tot 31 december 1963;

3°) Bij aangetekend schrijven van 4 september 1962 verzocht appellante om huurhernieuwing;

4°) Bij aangetekend schrijven van 14 september 1962 wordt de huurhernieuwing geweigerd en als reden wordt ingeroepen, «daar ik voornemens ben voormelde eigendom te verkopen»;

5°) Bij aangetekend schrijven van 24 september 1963 laat Casselman aan appellante weten dat het eigendom verkocht is aan Vivey-De Vos, oorspronkelijke eiser, thans geïntimeerde;

Overwegende dat de op 6 januari 1955 geboekte huurovereenkomst, hebbende vaste datum, tegenstelbaar is aan derde en vierde geïntimeerde, aankopers van het huurgoed; dat deze huurovereenkomst een einde nam op 31 december 1963 door het enkel verstrijken van de termijn; dat de opzegging door eerste en tweede geïntimeerde tegen laatstgenoemde datum niet een opzegging is met het oog op uitzetting zoals voorzien in art. 12 der handelshuurwet, maar een gedane opzegging tegen de conventionele bedongen einddatum van de huur, ten bewarende titel;

Overwegende dat de eerste rechter dus terecht aangenomen heeft dat ten aanzien van derde en vierde geïntimeerde de huurovereenkomst, afgesloten tussen appellante en de derde en vierde geïntimeerde, een einde nam op 31 december 1963 en de uitdrijving beval met recht op gebeurlijke bezettingsvergoeding na die datum;

Overwegende dat vanaf 1 januari 1964 geen nieuwe huur is tot stand gekomen door huurvernieuwing hetzij ten aanzien van derde en vierde geïntimeerde, noch ten aanzien van eerste en tweede geïntimeerde; dat immers de vraag in huurhernieuwing regelmatig gericht door appellante aan derde en vierde geïntimeerde, toenmalig eigenaars, door deze laatsten werd geweigerd om een reden die in de wet niet geschreven staat; dat de weigeringsredenen beperkend in de wet zijn voorzien zodat weigeren om een andere reden dan deze wettelijk voorzien dient aangezien als een ongemotiveerd weigeren der huurvernieuwing, geval voorzien bij artikel 16, IV, der handelshuurwet;

Overwegende dat de nieuwe overeenkomst ontstaan door huurvernieuwing, slechts tegen een koper tegenstelbaar is, zo deze nieuwe huur een vaste datum heeft van vóór de aankoop, afwel zo de huurvernieuwing door de verkoper aan zijn huurder toegestaan, vóór de verkoping, in de aankoopakte wordt vermeld ten titel van beding ten gunste van een derde, nl. de huurder; dat vermits de huurvernieuwing door de derde en vierde geïntimeerde geweigerd werd vóór de verkoop door deze laatsten van het goed aan eerste en tweede geïntimeerde, des te min van een huurvernieuwing, ten aanzien van eerste en tweede geïntimeerde, spraak kan zijn;

Overwegende dat een huurder geen effectief doch slechts een «gebeurlijk» recht op huurvernieuwing heeft; dat de huurder een «effectief» recht op uitwinningvergoeding heeft, effectief recht dat dan nog een casueel karakter draagt (De Page Complém. IV. N° 780, C, 3° a (blz. 143, N° 792, B, 1°, N° 793; Pater-nostre, Baux commerciaux N° 195;

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte in zijn motieven oordeelde dat appellante een recht op huurhernieuwing ten aanzien van derde en vierde geïntimeerde heeft verworven;

Overwegende dat appellante een effectief persoonlijk vorderingsrecht in betaling van de uitwinningvergoeding, voorzien bij artikel 16 IV handelshuurwet, bezit tegenover derde en vierde geïntimeerde, gegrond op deze ongemotiveerde of niet wettelijk gemotiveerde weigering tot huurvernieuwing;

Overwegende dat de eerste rechter zijn beslissing voorbehold aangaande de gegrondheid van de eis in betaling van uitwinningvergoeding gericht tegen derde en vierde geïntimeerde, de partijen aanmanend desbetreffende te besluiten; dat op dit punt het vonnis a quo een voorbereidend karakter heeft en derhalve niet beroepbaar;

Overwegende dat de derde en vierde geïntimeerde voorhouden dat geïntimeerden Vivey-DeVos aankopers van het huurgoed, het weigerend antwoord door hen verstrekt, tot het hunne hebben gemaakt, m.a.w. de verplichtingen die wettelijk volgen uit het weigerend antwoord van derde en vierde geïntimeerde, zouden hebben overgenomen;

Overwegende dat derde en vierde geïntimeerde als verhuurders ten tijde van de huurhernieuwingsaanvraag, de hun door de wet gelaten keuzevermogen hebben uitgeoefend; dat zij gemeend hebben de weigering van huurvernieuwing te moeten kiezen; dat ter oorzake van deze weigering, het recht op uitwinningvergoeding ontstaat en eisbaar wordt; dat de aanvraag der huurhernieuwing en de daarop verleende weigering een res inter alios acta is, ten aanzien van eerste en tweede geïntimeerde en dus zonder belang is te onderscheiden, of hij al of niet wetende was van deze tractaties;

Overwegende dat waar derde en vierde geïntimeerde, ten aanzien van de ontvangen vraag in huurhernieuwing hun keuzevermogen hadden uitgeoefend, hun rechten desbetreffende dus hadden uitgeput en niet meer konden overdragen aan eerste en tweede geïntimeerde, kopers van het goed, dat dezen dus eens eigenaars geworden van het huurgoed generlei recht hadden tenzij om in te stemmen of terug te komen op de keuze welke derde en vierde geïntimeerde, verkoper-verhuurders hadden uitgeoefend;

Overwegende dat de eerste rechter terecht oordeelde dat appellante generlei retentierecht ten opzichte van eerste en tweede geïntimeerde, kon laten gelden als borg voor het betalen door derde en vierde geïntimeerde van de uitwinningvergoeding waartoe dezen zouden zijn gehouden; dat het recht voorzien bij

artikel 27 der handelshuurwet een persoonlijk vorderingsrecht is van de uitgewonnen huurder ten aanzien van de uitwinnende verhuurder, en geen zakelijk recht noch zakelijke waarborg;

Om deze redenen :

De Rechtbank wijzende op tegenspraak en in graad van beroep, ontvangt het hoger beroep. Verklaart het ongegrond. Verwijst appellante tot de kosten gevallen in huidige instantie.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TONGEREN

23 oktober 1963.

Voorzitter : M.M. Frère.

Rechters : M.M. L. Meers en J. Michiels.

O.M. : M.L. Noelmans.

Advocaat : Mr. Vanmaele (Antwerpen)

Echtscheiding. — Voorlopige maatregelen. — Onderhoudsuitkering. — Betrekkelijke bevoegdheid (territoriale).

Familieverlating. — Betrekkelijke bevoegdheid (territoriale).

Wanneer aan de echtgenote als voorlopige maatregel tijdens het geding in echtscheiding een onderhoudsuitkering wordt toegekend, draagbaar ten haren huize in de door bevelschrift van de Voorzitter opgelegde afzonderlijke woning, blijft het onderhoudsgeld in die aangeduide plaats betaalbaar, indien er geen nieuw bevelschrift van de Voorzitter een nieuwe verblijfplaats heeft toegestaan of het onderhoudsgeld in deze nieuwe plaats heeft draagbaar verklaard.

Bij vervolging wegens familieverlating, is de correctionele rechtbank territoriaal onbevoegd wanneer het onderhoudsgeld niet betaalbaar is in het arrondissement (en de betichte er niet woont of aangetroffen wordt).

O.M. tegen Geboers F.

Overwegende dat betichte in zijn besluiten opwerpt dat de Rechtbank territoriaal niet bevoegd is; dat vermits de zaak wegens taalredenen door de Correctionele Rechtbank te Luik verzonden werd naar deze Rechtbank in feite dient nagegaan of de Correctionele Rechtbank te Luik territoriaal bevoegd was om kennis te nemen van deze zaak;

Overwegende dat de betichting gegrond is op het niet betalen van onderhoudsgeld, dat aan de echtgenote van betichte, dame Vervoort, toegekend werd bij bevel van de heer Voorzitter der burgerlijke Rechtbank te Antwerpen, zetelend in kortgeding, van 27 oktober 1961 als voorlopige maatregelen tijdens een geding in echtscheiding;

Overwegende dat bedoeld bevel in kortgeding aan toelaat te Antwerpen, Bikschootelei, 161, en tevens het onderhoudsgeld draagbaar ten huize van de onderhoudsgerechtigde echtgenote Vervoort;

Overwegende dat daarna, wanneer de echtgenote op 9 december 1961, klacht neerlegt wegens niet betalen van onderhoudsgeld, zij woont te Embourg (arrondissement Luik), welke klacht geakteerd werd bij de plaatselijke rijkswachtbrigade te Chênée en overgemaakt aan het Parket van de Heer Prokureur des Konings te Antwerpen; dat deze de zaak terug tot beschikking overmaakte aan het Parket van de Prokureur des Konings te Luik;

Overwegende dat uit de strafbundel blijkt dat betichte tweemaal opgeroepen werd tot de voorafgaandelijke verschijning voor de heer Vrederechter, voorzien door de bepalingen nopens de familieverlating, namelijk in het kanton Fléron op 29 maart 1962 en daarna in het kanton Berchem (woonplaats van betichte), op 16 mei 1962; dat ondertussen de bundel terug naar het Parket te Antwerpen overgemaakt was tot beschikking op 30 maart 1962 (stuk 7 bundel); dat ten slotte na bijkomend onderzoek de bundel bij kantschrift van 10 oktober 1962 (aangehecht aan stuk 25 in bundel) opnieuw ter beschikking overgemaakt werd aan het Parket te Luik, het onderhoudsgeld draagbaar zijnde en klaagster wonende in het arrondissement Luik;

Overwegende dat aldus een interpretatie noodzakelijk is van het gegeven bevelschrift in kortgeding; dat waar dit een afzonderlijke woning aan de echtgenote oplegde te Antwerpen, en het onderhoudsgeld draagbaar werd verklaard ten huize van de echtgenote, ongetwijfeld het bevel de strekking heeft dat de betaling te Antwerpen diende te gebeuren;

Overwegende dat volgens artikel 269 Burgerlijk Wetboek de vrouw gehouden is het bewijs te leveren van haar verblijf in het aangewezen huis, zo dikwijls zulks van haar gevorderd wordt; dat dit artikel 269 zelfs sankties voorziet in geval de echtgenote haar verplichting niet zou nakomen;

Overwegende dat uit de bundel niet blijkt dat dame Vervoort toelating bekwam haar woonst elders te vestigen, noch dat het bedoeld bevel van de heer Voorzitter der Rechtbank te Antwerpen gewijzigd werd, (zie o.a. stuk 5 van bundel);

Overwegende dat rekening houdend met de aard van de aanwijzing van een afzonderlijke woonst aan de echtgenote in kortgeding, en de afwezigheid van een wijziging van dit bevelschrift, dient besloten te worden dat de betaling van het onderhoudsgeld te Antwerpen diende te gebeuren; dat bijgevolg de Correctionele Rechtbank te Luik, waar deze zaak gedagvaard werd territoriaal niet bevoegd was, gezien betichte niet woont en niet aangetroffen werd in het arrondissement Luik; dat ook in het arrondissement Luik, de ten laste gelegde feiten, zich niet konden voordoen, in geval zij gebeurden;

Overwegende dat dienvolgens de grond der zaak door deze rechtbank niet verder dient onderzocht;

Gezien de hiernavolgende artikelen door de Heer Voorzitter ter zitting aangeduid;

Wetboek van rechtspleging in strafzaken art. 194; Wet 15 juni 1935 artt. 11, 12, 14, 23, 31, 32, 35, 36, 37, 41.

Om deze beweegredenen.

De Rechtbank, zetelend in openbare zitting en uitspraak doende op tegenspraak.

Zegt voor recht dat de Correctionele Rechtbank te Luik territoriaal niet bevoegd was om kennis te nemen van de betichting ten laste van betichte Geboers.

Zegt dat dienvolgens de Correctionele Rechtbank te Tongeren, waarbij de zaak aanhangig gemaakt werd ingevolge vonnis der Correctionele Rechtbank te Luik, van 19 maart 1963, 6e Kamer - 3 rechters, de zaak wegens taalredenen verzendende, eveneens territoriaal onbevoegd is.

Verzendt de zaak terug naar de heer Prokureur des Konings te Tongeren.

Behoudt de kosten voor.

NOOT: Tegen dit vonnis werd geen beroep aangekend.

INGEZONDEN BIJDRAGE

Een voorlopige oplossing voor het vraagstuk der pleitbezorgers

Het Belgisch Staatsblad van 25 juli 1964 publiceert de wet van 3 juli 1964 ter aanvulling van de wet van 27 ventôse jaar VIII op de inrichting van de rechtbanken.

Het enig artikel luidt als volgt: art. 96 van de wet van 27 ventôse jaar VIII op de inrichting van de rechtbanken, opgeheven bij de wet van 5 juli 1963, wordt in de volgende lezing hersteld:

« Wanneer voor de rechtbank van eerste aanleg een partij die een belang heeft dat in strijd is met het belang van de andere partijen in het geding, wegens het onvoldoende aantal pleitbezorgers in functie, niet door een pleitbezorger kan vertegenwoordigd worden, assumeert de voorzitter van de rechtbank desnoods, op haar verzoek, een op de tabel ingeschreven advocaat om zich voor haar pleitbezorger te laten stellen en voor haar op te treden, op voorwaarde dat deze er zijn instemming mede betuigt.

» In de door de Koning aangewezen gerechtelijke arrondissementen, waar het aantal pleitbezorgers onvoldoende is, kan de voorzitter, telkens als hij vaststelt dat dit aantal inderdaad onvoldoende is, eveneens een op de tabel ingeschreven advocaat assumeren.

» De krachtens de vorenstaande alinea's geassumeerde advocaat heeft voor zijn medewerking recht op het tarief van de pleitbezorgers. »

Deze nieuwe wet vindt haar oorsprong in een wetsvoorstel dat op 12 februari 1963 in de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd ingediend met als doel de benoeming te bekomen van advocaten-pleitbezorgers bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge (*Doc. 689*). De motivering van dit voorstel luidde onder meer als volgt:

« Steeds waren 6 pleitbezorgers verbonden aan de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge. In 1952 waren er nog 5; in de loop van 1960 daalde het aantal tot 4. Er blijven er nu nog 3 over.

Op grond van de overweging dat het ambt van pleitbezorger zal worden afgeschaft, weigerden de elkaar oppeenvolgende Ministers van Justitie in de vervanging van de overleden pleitbezorgers te voorzien. De drie pleitbezorgers kunnen materieel en fysisch hun taak niet meer aan. Hun gezondheid lijdt er ten zeerste onder. Een oplossing is uiterst dringend geworden.

De moeilijkheid kan worden opgelost door de benoeming van advocaten-pleitbezorgers aan de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge.

Bij de behandeling in commissie werden bepaalde opmerkingen naar voor gebracht:

1. Deze onmogelijke toestand, waarin de pleitbezorgers moeten werken, is niet kenmerkend voor de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge alléén. Te Doornik bijvoorbeeld is de toestand nog angstwekkender. Zulks ingevolge het recent overlijden van een vrij jonge pleitbezorger; twee pleitbezorgers werken er nog, waarvan één de tachtig voorbij is. Bijgevolg moet een algemene oplossing gevonden worden.

2. Het benoemen van advocaten-pleitbezorgers zou een voorrecht scheppen ten nadele van de andere advocaten, op een ogenblik dat de afschaffing van het ambt van pleitbezorger in het vooruitzicht wordt gesteld. (Ontwerp van wet houdende het gerechtelijk wetboek, op 10 december 1963 bij de Senaat ingediend).

De regering amendeerde het voorstel in deze zin: « Wanneer voor de Rechtbank van Eerste Aanleg een partij, die een belang heeft dat in strijd is met het belang van de andere partijen in het geding, wegens het onvoldoende aantal pleitbezorgers in functie, niet door een pleitbezorger kan vertegenwoordigd worden, voegt de voorzitter van de Rechtbank desnoods op haar verzoek, een op de tabel ingeschreven advocaat toe, om zich voor haar als pleitbezorger op te werpen en op te treden. »

De commissie aanvaardde het regeringsamendement, na zuivering van het slot van de Nederlandse tekst.

Twee bijkomende vraagstukken werden in de commissie gedebateerd:

— Mag de aangeduide advocaat de lastgeving ad litem, die de voorzitter hem oplegt, weigeren?

« De commissie besloot eensgezind, evenwel tegen het advies van de Minister van Justitie, die het verplicht karakter van het ambt van de pleitbezorgers in herinnering bracht, dat die mogelijkheid in de tekst moest worden voorzien.

De Minister zegde nog verder dat de tussenkomst van de pleitbezorgers een aspekt is van het recht van de verdediging. Dit recht zou bedreigd kunnen worden, moest geen enkel advocaat de hem toegewezen opdracht aanvaarden. » (Verslag Kamerlid Hossey.)

— Welke vergoeding geniet de aangeduide advocaat?

« De geassumeerde advocaat moet het recht hebben om voor zijn prestaties, waarbij hij zich als pleitbezorger opwerpt, en in die hoedanigheid optreedt, het tarief toe te passen dat voor de pleitbezorgers geldt. De commissie besloot eensgezind, doch zulks eveneens tegen het advies van de Minister van Justitie in, dat dit recht uitdrukkelijk in de tekst moest bepaald worden. » (idem.)

De goedgekeurde tekst loste evenwel het vraagstuk niet op van de overlast, waarvoor de pleitbezorgers worden gesteld, in rechtbanken met een té beperkt aantal pleitbezorgers. De voorzitter van de rechtbank wordt immers slechts gemachtigd advocaten aan te duiden, wanneer het aantal pleitbezorgers onvoldoende is, om voor alle partijen met tegenstrijdige belangen, op te treden.

Om deze moeilijkheid op te vangen werd een nieuw amendement neergelegd, dat de voorzitter zou machtingen advocaten aan te duiden « wanneer uit een, door alle bij de rechtbank nog in functie zijnde pleitbezorgers, voor zover zij nog niet in de zaak optreden, onderkend attest blijkt dat zij in de onmogelijkheid verkeren op te treden.

De commissie vond het amendement te ruim, omdat het in de Rechtbanken met een voldoende aantal pleitbezorgers aanleiding zou kunnen geven tot een vorm van staking der pleitbezorgers. Daarom werd de eerst aanvaarde tekst aangevuld « In de door de Koning aangewezen gerechtelijke arrondissementen, waar het aantal pleitbezorgers onvoldoende is, kan de voorzitter, telkens dat hij vaststelt dat dit aantal inderdaad onvoldoende is, eveneens een op de tabel ingeschreven advocaat assumeren. »

In zijn verslag voor de Senaatcommissie onderlijnt senator L. Lagae: « Zonder dat voor die aanstelling aan enige voorwaarde dient te worden voldaan, en met name, zonder dat het uitgemaakt is dat er tegen-

strijdige belangen bestaan tussen de partijen, die reeds door een pleitbezorger zijn vertegenwoordigd, en de partij, voor wie nog geen pleitbezorger optreedt.»

Ook werd uitdrukkelijk verklaard dat deze aanduiding aan geen enkele formaliteit was onderworpen.

Tijdens de behandeling van het voorstel in de Kamer werd nochtans uitdrukkelijk verklaard dat de aanduiding van advocaten de overblijvende pleitbezorgers niet mocht benadelen. Ook werd verklaard dat de heer Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg de advocaten zou aanduiden, uit een lijst van advocaten, die zou worden opgesteld in overleg met de stafhouder van de balie.

FERNAND VANDAMME,
Kamerlid
Brugge.

BIBLIOGRAFIE

Zwitserland

Berner Kommentar. Kommentar zum schweizerischen Privatrecht. Hrg. von Arthur Meier-Hayoz. Bern Stämpfli. — VI: Das Obligationenrecht (2; Die einzelnen Vertragsverhältnisse.) — Teilbd. 5: Kreditbrief und Kreditauftrag, Mäklervertrag, Agenturvertrag, Geschäftsführung ohne Auftrag. Art. 407-424 OR. Erl. von Georg Gautschi. 2. Neu. bearb. Aufl. des von H. Becker begründeten Kommentars. 1963-1964. 2. lfg. zus IV, 566.S. — (Frühere Bde. erschienen mit dem Untertitel: Kommentar zum schweizerischen Zivilrecht.)

Bürki F., Überfremdungsprobleme und Einbürgerung. Vortrag... (Luzern) Schweizer. Verband des Bürgergemeinden 1963.

Cramm G. L., Die Stellung, Verantwortlichkeit und Mitbestimmung der Arbeitnehmervertreter im Aufsichtsrat der Aktiengesellschaft nach dem Betriebsverfassungsgesetz und Aktiengesetz. Eine Untersuchung des gegenwärtigen Zustandes und der Neuordnung des Beteiligungsgesetzes mit rechtsvergleichender Darstellung des Mitspracherechts in der Schweiz. — Zürich, Juris-Verlag 1964.

Deschenaux H., Les effets du mariage. Cours du prof. H'D'... (1963-1964). — Fribourg, Bibliothèque de la Faculté de droit, 1963.

Eigenmann W., Die Androhung von Ungehorsamsstrafen durch den Richter (Art. 292 StGB). — Zürich, Juris-verlag 1964.

Guldener Max, Schweizerisches Zivilprozessrecht. 2. Aufl. — Zürich, Schulthess.

Imboden M., Schweizerische Verwaltungsrechtspflege. Die Rechtsgrundsätze der Verwaltungspraxis, erläutert an Entscheidungen der Verwaltungsbehörden und Gerichte. 2., umgearb. und erw. Aufl. — Basel, Stuttgart, Helbing & Lichtenbahn, 1964.

Schweizerischer Juristenverein. Regards sur le droit suisse. Aujourd'hui et demain. Das schweizerische Recht. Besinnung und Ausblick. Recueil publ. par la Société suisse des juristes à l'occasion de l'Exposition nationale suisse... — Bâle, Helbing & Lichtenhahn, 1964.

Lador J., Dictionnaire pratique des successions. — Genève, Ed. Générales, 1964.

Lanz J., Die Heranziehung der Verbände bei der staatlichen Intervention auf Grund des Uhrenstatuts. — Bern, Stämpfli, 1964.

Merz H., Das Recht als soziale Ordnungsmacht. Rektoratsrede. — Bern, Haupt, 1964.

Mélanges Ph., Meylan. — Lausanne, Université, Faculté de droit, 1963.

Meyer-Baumgartner M., Die Personalordnung der Stadt Luzern. Ein Beispiel modernen Personalrechtes. — Winterthur, Schellenberg, 1963.

Papadatos P., Le procès Eichmann. — Genève, Droz, 1964.

Peter-Ruetschi T., Das schweizerische Stockwerkeigentum. Überblick über die gesetzliche Regelung. Anhang: Beispiel eines Reglementes und Bundesgesetz. — Zürich, Schulthess, 1964.

Die Praxis der Bundessteuern. — Basel, Verlag für Recht und Gesellschaft, 1964.

Ruck E., Schweizerisches Elektrizitätsrecht im Grundriss. — Zürich, Polygraphischer Verlag, 1964.

Scherer W., Die Geschäftsführung und die Vertretung in den Personengesellschaften. — Zürich, Juris-Verlag, 1964.

Schönenberger W., Schweizerisches Zivilgesetzbuch. Textausg. mit Einl., Anmerkungen, Ausführungserlassen und Sachregister. 27., (neubearb. Aufl.) — Zürich, Schulthess, 1964.

Schultz H., Die Strafbestimmungen des Bundesgesetzes über den Strassenverkehr vom 19 Dezember 1958. — Bern, Stämpfli, 1964.

Schweizerisches Jahrbuch für internationales Recht 19, 1962. Annuaire suisse de droit international. Hrg. von der Schweizer. Vereinigung für internat. Recht. — Zürich, Polygraphischer Verlag, 1964.

Stäger R., Rechtskunde für Kaufleute. Für Handelsschulen, die kaufmännische Praxis und den Verwaltungsdienst. Von R'S', unter Mitarb. von Adolf Graf. 2. verb. Aufl. — Zürich, Schweizer. Kaufmann, Verein 1964.

Steiger V. J., Entwicklung, Grundzüge und Durchführung der eidgenössischen Alkoholgesetzgebung. Neubearb. 3. Aufl. — Bern, Zurukzoglu, 1964.

Vonlanthen A., Zum Rechtsphilosophischen Streit über das Wesen des subjektiven Rechts. — Zürich, Polygraphischer Verslag, 1964.

Vouilloz B., Le rôle du juge civil à l'égard du droit étranger. — Fribourg, Ed. Universitaires, 1964.

Oostenrijk

Entwurf eines Strafgesetzbuches samt Erläuterungen. (1.2.) — Wien, Bundesmin. f. Justiz, 1964.

Heller V., Das Leistungsstreitverfahren der Sozialversicherung. Gesetzestexte, eingehende Erl. u. Schriftsatzmuster. Von V. Heller, H. Teschner. 3., erw. Aufl. — Wien, Österr. Gewerkschaftsbund, 1964.

Hoyer V., Staatsverträge über Rechtshilfe und Vollstreckung sowie über andere Materien des zwischenstaatlichen Rechtsverkehrs in Zivilrechtssachen (insbesondere Armenrecht, Beglaubigung, Prozesskostensicherheitsleistung, gerichtliche Zuständigkeit und Schiedsgerichtsbarkeit). Nach dem Stande vom 1 jän. 1964. Hrg. u. mit Anm. vers. v. Viktor Hoyer u. Roland Loewe. — Wien, Manz, 1964.

Strasser R., Der immaterielle Schaden im österreichischen Recht. — Wien, Manz, 1964.

Verdross A., Völkerrecht. Von A. Verdross unter mitarb. v. St. Verostau u. K. Zemanek. 5. neubearb. u. erw. Aufl. — Wien, Springer, 1964.

Verdross A., Abendländische Rechtsphilosophie. Ihre Grundlagen u. Hauptprobleme in geschichtl. Schau. 2. erw. u. neubearb. Aufl. — Wien, Springer, 1963.

Watzke O., Internationales Steuerrecht. Innerstaatl. Vorschriften u. zwischenstaatl. Vereinbarungen mit Erl. unter Berücks. d. Rechtsprechung. Nach dem

Stande vom Febr. 1964. Hrsg. v. O. Watzke, R. Pollak, A. Philipp. — Wien, Manz, 1964.

Wunderer W., Wer ist im Recht? Ein aktueller Wegweiser f. junge Menschen durch schwierige Rechtsfragen des Alltags. — Wien, München, Verl. f. Jugend u. Volk, 1964.

BALIELEVEN

Verbond van Belgische Advokaten

Algemene vergadering gehouden te Brussel
op 2 septemebr 1964.

Ingevolge de verkiezingen gehouden tijdens de algemene vergadering welke plaats had in het gerechtshofgebouw te Brussel op woensdag 2 september 1964, is het Bureau van het Verbond samengesteld als volgt:

Voorzitter: de heer Stafhouder Achille De Gryse van de balie te Kortrijk;

Uittredend voorzitter: de heer Stafhouder Thevenet van de balie te Brussel;

Ondervoorzitters: de heer Stafhouder Jacques Paris van de balie te Doornik; Mrs. Frans Magnée, van de balie te Brussel, Georges Franck, van de balie te Antwerpen, John Collard, van de balie te Luik, en Raoul De Pauw, van de balie te Brugge;

Algemene secretaris: Mr. Arnould Bayart, van de balie van Cassatie;

Algemene penningmeester: Mr. Raymond Beyens, van de balie te Brussel;

Secretarissen: Mrs. Louis Gielen, van de balie te Leuven en Yves Aubry, van de balie te Bergen;

Adjunkt-secretarissen: Mrs. Piet Blomme, van de balie te Gent en Mr. André Podevyn, van de balie te Namen;

Penningmeester: Mr. Ignace De Greef, van de balie te Brussel.

Pleitwedstrijd

De eerste prijs van de nederlandstalige pleitwedstrijd werd behaald door Mr. Leo Dreesen van de balie te Antwerpen en de tweede prijs ex aequo door Mrs. Lieve Koninckx van de balie te Hasselt en Mr. Hugo Schrijvers van de balie te Turnhout.

Mr. Xavier Magnée van de balie te Brussel, behaalde de eerste prijs van de franstalige wedstrijd en Mr. Linda Sevens van de baie te Gent, behaalde de tweede prijs.

Internationaal congres van jonge advokaten te Brussel

Wie bij het begin van het gerechtelijk jaar een zittingszaal van het Hof van Beroep te Brussel binnenliep vond tot zijn grote verwondering de zetels der achtbare heren magistraten door de balie bezet, terwijl op de banken die normaal aan betichte delinquenten en roekeloze chauffeurs zijn voorbehouden, confraters uit binnen- en buitenland van gedachten wisselden over de rol van de advocaat in het huidige rechtsleven en de herziening van de organisatie van het beroep.

Op initiatief van de «Internationale Vereniging van Jonge Advokaten» en met de medewerking van het «Verbond der Belgische Advokaten» werd te Brussel van 31 augustus tot 3 september 1964 het «Internationaal Congres van Jonge Advokaten» gehouden. Het werk werd over zes afdelingen verdeeld en de gehouden referaten en goedgekeurde moties verdienen ruimschoots een bijzondere belangstelling vanwege al wie

met het balieleven en de organisatie van ons beroep is begaan.

* * *

In de eerste afdeling werd aandacht gewijd aan de mogelijkheid van extraprofessionele activiteit voor jonge advokaten en het probleem der kumulatie en der onverenigbaarheden.

Uit de debatten bleek dat er onder de commissieleden nagenoeg eensgezindheid bestond om het stricte verbod van buitenprofessionele praktijk in dienstverband te milderen en voor de jonge advocaat principieel de mogelijkheid tot gemengde praktijk open te stellen, zonder dat dit noodzakelijk een aftakeling van de waardigheid en de onafhankelijkheid van de advocaat zou medebrengen. Het Duitse voorbeeld van de «Syndikus Rechtsanwalt» door Mter Rasner (Keulen) in zijn leerrijk referaat voorgesteld, is in dit opzicht doorslaggevend geweest.

De tweede afdeling had zich te beraden over de materiële en sociale zekerheid van de jonge advocaat.

In de derde afdeling, die als onderwerp van haar debatten had gekozen: «De rol van de verdediger vanaf de aanvang van het onderzoek tot aan de opening van het geding», werd uiterst interessant rechtsvergelijkend werk verricht. Uit de referaten van Mr. Young (Londen), Mter Scheffer (Keulen) en Mter Kenneth Pye (V.S.), kon men voldoende leren dat een wettelijke verruiming van de mogelijkheid tot tussenkomst van de verdediger in de loop van het onderzoek, in de praktijk niet steeds een grotere waarborg voor de verdachte insluiten.

«De jonge advocaat en de Europese Gemeenschap» was het thema in een vierde afdeling behandeld. Uit de debatten bleek een duidelijke stellingname ten voordele van de vrije vestiging van advokaten en het vrij verlenen van diensten binnen de E.E.G., met harmonisatie en readaptatie der deontologische regelen in ieder der lidstaten van het kleine Europa.

Verder werd gewezen op de noodzakelijkheid dat de balie's zich actief zouden bezig houden met de bevordering van de kennis van het Europees recht.

De vijfde en zesde commissie, die samen vergaderden, behandelden onder grote belangstelling en op verzoek van het Verbond der Belgische Advokaten, specifieke nationale problemen.

De resoluties die werden goedgekeurd over problemen als de hervorming der rechtsstudies, de stage en het patronaat zullen voorzeker de aandacht van onze confraters niet ontgaan. (1)

Het is te hopen en het valt te verwachten dat het Verbond de nodige initiatieven zal nemen opdat door onze balie's zou worden werk gemaakt van de op het Congres voorgestelde en zo noodzakelijke hervormingen om de organisatie van ons beroep aan de noden van het moderne rechtsleven aan te passen.

Tevens weze aangestipt dat ter gelegenheid van het Congres het Verbond der Belgische Advokaten zijn jaarlijkse algemene vergadering heeft gehouden.

Op voorstel van de Vlaamse sectie werd stafhouder Achille De Gryse (Kortrijk) tot nieuwe voorzitter verkozen, ter vervanging van stafhouder Thévenet (Brussel), uittredend voorzitter.

De door het Verbond ingerichte pleitoefeningen voor jonge advokaten gaven de volgende uitslag: voor de pleitoefening in de Nederlandse taal: 1e prijs: Mter Dreesens L. (Antwerpen) en 2e prijs ex aequo Mter Lieve Koninckx (Hasselt) en L. Schuermans (Turnhout).

Voor de pleitoefening in de franse taal behaalden

Mter X. Magnée (Brussel) en Mter S. Verhelst (Gent) respectievelijk de eerste en de tweede prijs.

* * *

En dan het feestprogramma van het Congres.

Het begon met een gemoedelijke receptie bij Minister Vermeylen.

Erasmus' geest herleefde op de lunch, voorgezeten door de heer Vandamme, conservator, in de historische en gezellige zalen van het Erasmushuis te Anderlecht.

In de gotische zaal van het onvolprezen Brussels stadhuis, was het concert, gegeven door het orkest van de Muntshouwborg onder leiding van André Vander Noot, een voorbeeld van wat een concert van kamer-muziek hoeft te zijn.

En dan het banket door de Brusselse Balie aangeboden in de grote wandelzaal van het Justitiepaleis, met op het vijftalig menu zeven toasts en « Poussin de Bruxelles à l'stragon ». En midden de zee van bloemen, toasts en genodigden de luister van de zwevende tonen der sonneries van het jachthoornensemble van Sint Hubert.

Voor de niet versagenden was er, voor de laatste dag van het Congres, de hartelijke ontvangst door onze confraters van Brugge.

Een toertje op de reitjes, bezoek der kunstschaten, een beiaardconcert en een typische breugeliaanse feestdis op het stadhuis, maakten de ontvangst te Brugge echt onvergetelijk.

Over het Wener congres (1815) schreef Prins de Ligne: « Le congrès ne marche pas, il danse ».

Het Congres van Brussel heeft ook feest gevierd, wat niet uitsluit dat er ernstig werk werd verricht.

Het belang van het Brussels Congres mag niet worden onderschat.

De samenkomst van talrijke afgevaardigden uit binnen- en buitenland heeft voorzeker de vriendschapsbanden en de verstandhouding tussen de balie's over de grenzen heen, in de hand gewerkt.

Anderzijds, wijzen de behandelde onderwerpen en de goedgekeurde resoluties voldoende op de dringende noodzaak de organisatie van ons beroep te herzien en aan te passen. Zo tenminste de balie's de bedoeling hebben de noden van het moderne rechtsverkeer in de toekomst op te vangen.

We kunnen niet beter besluiten dan met een zinspeling op de wens van Minister Vermeylen: mogen de vergissingen der vooruitstrevende jongeren een waarborg zijn voor de vooruitgang en de toekomst van ons beroep.

(1) Gezien het belang der resoluties over de reorganisatie van stage en patronaat goedgekeurd, geven wij hieronder de tekst in extenso:

De 5e en 6e commissie, na de problemen der professionele vorming van de jonge advocaten, universitaire opleiding en stage en de problemen van vestiging, kantoororganisatie, pro-deo, minima-erelonen, collaboratie en associatie te hebben onderzocht, Na kennis te hebben genomen der ingediende verslagen,

Besluiten als volgt:

...4e Stage:

a) De stageperiode vergt dat de jonge advocaat zich hoofdzakelijk aan de rechtspraak zou wijden.

Nochtans zou, ten uitzonderlijke titel, kunnen geduld worden dat de stagiaire, met toelating van de Raad der Orde, een extra-professionele activiteit voor een korte tijd uitoefent, mits deze activiteit bij voorkeur verband houdt met het recht.

b) De Balie dient te zorgen voor een post-universitaire vorming, gericht op de praktijk en op deze sectoren die bijzonder voor de balie dreigen verloren te gaan, bijvoorbeeld bij middel van studies in verband met boekhouding, Europees recht, economisch, sociaal en fiscaal recht e.z.

Bevoegde en gehonoreerde lesgevers dienen hiervoor aangesteld te worden.

Het bijwonen van deze lessen zou voor de stagiaires verplichtend moeten zijn.

c) De wens werd ook uitgedrukt dat zou gestreefd worden naar unificatie en codificatie van de deontologie.

d) Het is noodzakelijk dat de stagiaires zouden vergoed worden voor het behartigen van de belangen der prodeanen.

In afwachting van een algemene oplossing dienaangaande zou elke balie een voorlopige regeling moeten treffen.

e) Rekening gehouden met de nieuwgestelde eisen en de moeilijke toestand van vele stagiaires, zou het principe van de vergoeding door de patroon dienen veralgemeend worden.

5o Een zekere strekking naar het opleggen van minima-erelonen, zoals reeds in sommige balies ingevoerd, wordt vastgesteld.

Dit probleem dient nader te worden onderzocht.

6o Collaboratie en associatie:

De eerste werkwijze is meer aangewezen in minder grote balies.

Beide systemen, die de specialisatie, de bezuiniging der algemene onkosten en een bestendige aanwezigheid op het kantoor mogelijk maken, lijken een noodwendigheid voor de toekomst van het beroep.

Conferentie van de Jonge Balie van Kortrijk

De plechtige openingsvergadering van de Conferentie van de Jonge Balie van Kortrijk zal plaats hebben op zaterdag 3 oktober aanstaande, te 15.30 uur in het Gerechtsgebouw, Henri Nolfstraat te Kortrijk.

De openingsrede zal uitgesproken worden door Mr. B. Gyselinck en draagt als titel « Van de Atlantische Oceaan tot de Oeral ».

TAALKUNDIGE KRONIEK

Marginalia (R.W. 26-1-1964)

1. «...de gebruikers van de baan E/9 te waarschuwen voor het *uitzonderlijk glijdend karakter* van de strook van deze baan...»

Het woord « glijdend » is hier misplaatst. Het is niet de baan die glijdt maar de rijtuigen die erover rijden. Hier bedoelde men « glad » of « glibberig », waarmee men resp. denkt aan de grote effenheid van het oppervlak of de aanwezigheid van vet, modder, enz. op de baan. Dat dergelijke gladheid « *uitzonderlijk* » was ligt voor de hand; een gladde rijweg is gelukkig steeds een uitzondering. Bedoelde men « *bijzonder* »? Ook het woord « karakter » is overbodig. Het wordt dikwijls gebruikt uit taalarmoede, doordat men niet denkt aan het bestaan van woorden op -heid — bijvoorbeeld hier « gladheid » — en doordat men het Franse woord « nature » wil vertalen.

Er had dus kunnen staan: « waarschuwen voor de bijzondere gladheid van de strook enz... ». Dit was heel wat korter geweest.

Verder in dit arrest wordt nog gesproken over « de glijdende toestand » van de baan, de « bekleding » die « glijdend scheen », enz. Telkens is hier « glad » of « glibberig » bedoeld.

2. «...dat het bestreden arrest... *onwettelijk*, en in elk geval zonder *wettelijke* reden, beslist heeft dat aanlegger *onvoldoende* op een *buitengewoon* gevaar de *aandacht* gevestigd heeft en, dienvolgens...»

— Het arrest heeft iets gedaan dat strijdig was met de wet: *onwettig*. Het had in elk geval geen « wettige » reden (die in overeenstemming was met de wet) of geen « wettelijke » reden (die in de wet wordt bepaald).

— « Onvoldoende » zou beter staan bij « gevestigd heeft ». Die woorden bepaalt het immers. Het is niet « onvoldoende op een buitengewoon gevaar » maar « onvoldoende gevestigd op een... » dus « de aandacht onvoldoende gevestigd heeft op een buitengewoon gevaar... »

3. « Overwegende dat uit het bestreden arrest *volgt*

dat op 28 augustus 1957 de verzekerde van verweerster op een baan van de Staat reed toen zijn wagen uitgled en zich tegen een boom wierp»;

Het werkwoord «volgt» met het voorzetsel «uit» duidt op een gevolg. («Hieruit volgt dat het niet mogelijk is enz...»). Nu wordt het hier voorgesteld alsof het arrest er de oorzaak van is dat iemand op een baan van de Staat reed. Dit is waar indien het arrest die baan tot Staatsbaan heeft gemaakt.

Men had hier moeten zeggen: «... dat uit het ... arrest blijkt...», daar men het er heeft kunnen uit afleiden.

De wagen die «uitgled» kan nog door de beugel, hoewel men dit eerder voor personen of zaken (ladders b.v.) zegt die (uit)glijden en daardoor (om)vallen. Men heeft hiervoor het nu ingeburgerd woord «slippen» als min of meer technische termen, i.v.m. rijtuigen. Maar die auto die «zich tegen een boom wierp» wekt hilariteit. Het is een letterlijke vertaling uit het Frans. Kon men niet zeggen: «... toen zijn wagen slipte en tegen een boom terechtkwam»? Dat is gewone taal (die teveel uit arresten en dergelijke geweerd wordt).

3. «... dat de strook... een nieuwe bekleding gekregen heeft welke weldra zo gevaarlijk glijdend scheen dat het ... ongeval reeds het tiende was van een reeks welke slechts eindigde wanneer een bedekking tegen het glijden... geplaatst werd, nadat dertig ongevallen zich op deze strook voorgedaan hadden».

«Scheen» is hier niet het juiste woord. Weliswaar worden veel mensen door de schijn bedrogen, maar dat de schijn van gladheid van een weg de auto's kan doen slippen is bezwaarlijk aan te nemen. Hier moet het werkwoord «blijken» gebruikt worden.

De rest van het uittreksel is een voorbeeld van wijslompigheid. Het hele verhaal (niet te verwarren met verhalende stijl in rechtspraak) dat hier gegeven wordt staat in de plaats van «... ongeval het tiende was van dertig ongevallen die zich hier voordeden voordat op... een bedekking tegen het glijden werd aangebracht.»

4. «... dat voor de dag van het ongeval een teken nr. 12 door de administratie rond het begin van het glijdend gedeelte van de baan geplaatst geweest was.»

— «Rond» wordt wel als voorzetsel gebruikt bij tijdsbepalingen en hoeveelheden (rond zes uur, rond de dertig aanwezigen enz.) maar niet voor een plaatsbepaling, tenzij er bedoeld wordt «rondom». Men heeft hier willen zeggen «in de nabijheid van» of «bij», eventueel «aan».

— Als het teken de dag voor het ongeval geplaatst «geweest was» dan stond het er op het ogenblik van het ongeval niet meer en heeft heel de betwisting omtrent het verkeersteken geen zin. Men vergelijkte bv. «Hij is ziek geweest» (nu weer gezond); «Hij is weg geweest» (nu weer hier); «Hier is een plaat aangebracht geweest» (men ziet nog de sporen maar de plaat is weg).

De oorzaak is hier een verkeerde vertaling van het Frans ten gevolge van de dubbelzinnigheid van het woord «être» dat in het Nederlands «zijn» en «worden» betekent.

Hier was de lijdende vorm bedoeld, in de voltooid verleden tijd waarin wij steeds de vorm «geworden» (niet «geweest») weglaten.

5. «... het gevaar dat de weg op de plaats van het ongeval vertoonde.» De weg «bood» gevaar, maar hij vertoonde niets. Hier is het Frans «présenter» verkeerd vertaald (dit kan in het Nederlands overeen-

stemmen met: bieden, aanbieden, aanmelden (se présenter), schenken, (ver)tonen enz...).

6. «wegen die voldoende veilig zijn in te richten...» Men «legt» een weg «aan» (niet «bouwen», dat is een Germanisme).

Zolang men er niet toe komt in het Nederlands te denken en voor de verschillende betekenissen van de Franse woorden het juiste woord te kiezen, zal men die lachwekkende en dikwijls aanstootgevende taalongerechtigdheden niet kwijtraken.

7. «... vermeerdering van de in dit bedrijf gestoken activa».

Wat een taalonkunde spreekt uit dit voorbeeld. Aan de ene kant heeft men het woord «gestoken» dat een volks woord is (niet plat). Een volksmens zal zeggen «ik heb heel wat geld in mijn huis gestoken», «hoeveel geld hebt gij in uw zaak steken?». Aan de andere kant heeft men het woord «activa» dat hogere, ten minste technische stijl is. Wat zou men denken van «vermeerdering van de in dit bedrijf belegde gelden»?

8. «... een vereniging in deelneming...»

Het woord «société» betekent heel wat, maar in dit verband is het Nederlandse woord «vennootschap».

9. «... moratoire intresten» zijn verzuimrenten of -intresten.

10. «... compensatoire vergoedingen» zijn «vergoedende vergoedingen», een pleonasme dus. Kan men hier niet spreken van «vergoedingen» alleen of van «vergoedingsintresten» of «-renten»?

11. «Dat beroepster, zoals zij trouwens in eerste aanleg wel voorhoudt dat haar afwezigheid verrechtvaardigd was ingevolge ziekte en dat haar werkgever geen zwaarwichtige reden kon invoeren voor de onmiddellijke doorzending;»

Deze volzin is verongelukt, er volgt immers niets meer na «dat beroepster»...

«Verrechtvaardigen» is een foutieve nevenvorm voor «rechtvaardigen».

«Ingevolge» kan hier niet dienen. Het rechtvaardigen gebeurt «door» ziekte.

«Zwaarwichtig» houdt in dat iets «als zeer belangrijk wordt opgevat of voorgesteld, zonder dit behoeven te zijn» (Van Dale). Hier hoort het woord «gewichtig» of «ernstig».

12. «... dat zij gedurende een periode van vijf jaar dienst 108 dagen afwezig is gebleven die zij tegenover haar werkgever niet kon (ver)rechtvaardigen».

Het zijn niet de dagen die zij niet kon rechtvaardigen, maar het is wel de afwezigheid. Indien wij schrijven «waarvoor zij haar werkgever geen rechtvaardiging kon geven», dan slaat dit op het afwezig blijven.

13. «... het Arbeidsgerecht van beroep te... alle verdere en strijdige besluiten verwerpende, recht doende bij tegenspraak, verklaart het beroep tijdig ingeleid, regelmatig in de vorm, ontvankelijk doch ongegrond;»

Een rechterlijke uitspraak wordt gevelde «op» tegenspraak; beroep wordt «ingesteld», dit is de betekenis die hier bedoeld wordt (cfr. Frans interjeter). Een geding «inleiden» kan men ook, o.m. door te dagvaarden (inleidende dagvaarding); in wordt beter naar.

Het is wellicht nuttig te herinneren aan het bestaan van een nieuw *Nederlands-Frans / Frans-Nederlands juridisch woordenboek*, samengesteld door J. Moors, professor aan de Universiteit te Luik.

Prof. Moors die vroeger het Juridisch woordenboek van Verdeyen heeft bewerkt, geeft in dit nieuwe woordenboek de terminologie zoals zij, door de Commissie belast met de voorbereiding van de Nederlandse tekst van de Grondwet, de wetboeken en de voornaamste wetten en besluiten, is vastgelegd in haar vertalingen van de Grondwet en het Burgerlijk Wetboek, twee teksten die thans door het Parlement zijn aangenomen.

Die terminologie is voor onze rechtstaal in Vlaanderen toonaangevend en zou dus door alle rechtspractici en magistraten moeten gevolgd worden. Gezegd woordenboek is daarbij een onmisbaar hulpmiddel. Het is een uitgave van het Centrum voor Administratie en Documentatie (C.A.D.), de Meeussquare 25, Brussel 4.

J. LELIARD

MEDEDELINGEN

Vrijheid van vestiging in de sektor handel in onroerende goederen en diensten aan ondernemingen.

De Commissie heeft bij de Raad een ontwerp-richtlijn ingediend betreffende de verwezenlijking van de vrijheid van vestiging en het vrij verrichten van diensten voor niet in loondienst verrichte werkzaamheden op het gebied van

1° de sector handel in onroerende goederen (groep 640 C.I.T.I.) en

2° de sector diensten aan ondernemingen (groep 839 C.I.T.I.).

De bepalingen van de richtlijn moeten worden toegepast op de niet in loondienst verrichte werkzaamheden met betrekking tot de handel in onroerende goederen, zoals alle transacties in onroerende goederen van personen of vennootschappen, die beroepshalve hun inkomen verkrijgen uit eigendom, bezit, aan- en verkoop, verhuur of beheer van al dan niet bebouwde gronden en in het bijzonder van voor industrieel of commercieel gebruik of voor de uitoefening van een vrij beroep bestemde ruimten of woonruimten of uit rechten welke aan deze categorieën goederen zijn verbonden, hetzij uit de werkzaamheid van tussenpersonen bij transacties inzake deze goederen of rechten.

De bepalingen van deze richtlijn zijn voorts van toepassing op de niet in loondienst verrichte werkzaamheden ressorterend onder de «diensten aan ondernemingen niet elders ingedeeld». De werkzaamheden kunnen in de volgende groepen worden samengevat: arbeidsbemiddelingsbureaus, detectivebureaus en bewakingsdiensten, reclame- en advertentiebureaus, het organiseren van manifestaties op het gebied van de handel (jaarbeurzen, tentoonstellingen), bureaus voor dienstverlening aan kantoren, adviesbureaus voor economische, financiële en commerciële vraagstukken, literaire en kunstzinnige beroepen, taxateurs en tolken.

De bepalingen zijn niet van toepassing op werkzaamheden die onder andere richtlijnen vallen, zoals bijv. de werkzaamheden van architecten, financieringsmaatschappijen, landbouwbedrijven, het hotelbedrijf, reisbureaus en op het gebied van de «diensten aan ondernemingen niet elders ingedeeld». De werkzaamheden kunnen in de volgende groepen worden samengevat: arbeidsbemiddelingsbureaus, het organiseren van ma-

nifestaties op het gebied van de handel (jaarbeurzen, tentoonstellingen), bureaus voor dienstverlening aan kantoren, adviesbureaus voor economische, financiële en commerciële vraagstukken, literaire en kunstzinnige beroepen, taxateurs en tolken.

De bepalingen zijn van niet toepassing op werkzaamheden die onder andere richtlijnen vallen, zoals bv. de werkzaamheden van architecten, financieringsmaatschappijen, landbouwbedrijven, het hotelbedrijf, reisbureaus en op het gebied van de «diensten aan ondernemingen», de werkzaamheden van het bank- en verzekeringswezen of die van rechtskundige adviseurs en belastingconsulenten en van het perswezen.

Deze richtlijn is voorts niet van toepassing op de werkzaamheden in een lid-staat ter uitoefening van het openbaar gezag. Het betreft hier de arbeidsbemiddeling, het beroep van veldwachter en boswachter en, voor zover dit aan de overheid is voorbehouden, het organiseren van jaarbeurzen en markten. De richtlijn bepaalt dat de lid-staten de beperkingen opheffen, welke met name

a) de begunstigten verhinderen zich in het ontvangende land te vestigen of daar diensten te verrichten onder dezelfde voorwaarden en met gelijke rechten als de onderdanen van dat land;

b) voortvloeien uit een administratieve handelwijze die ten gevolge heeft dat op de begunstigten, in vergelijking tot de nationale onderdanen, een discriminerende behandeling wordt toegepast.

Onder de op te heffen beperkingen vallen b.v. de verplichting in het bezit te zijn van een beroepskaart of van een legitimatiebewijs als buitenlands handelaar of de eis om de nationaliteit te bezitten van het land waar het beroep wordt uitgeoefend.

De richtlijn bepaalt eveneens dat de lid-staten er op toezien dat de begunstigten het recht hebben zich onder dezelfde voorwaarden en met dezelfde rechten en verplichtingen als de eigen onderdanen bij beroeps- en bedrijfsorganisaties aan te sluiten.

De Commissie heeft dit voorstel uitgewerkt op grond van artikel 54, lid 2 en artikel 63, lid 2 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap en ter uitvoering van titel IV A van het algemeen programma voor de opheffing van de beperkingen van de vrijheid van vestiging en titel V C van het overeenkomstige programma met betrekking tot het vrij verrichten van diensten.

Aan de Vrije Universiteit te Brussel

Specialisatiemogelijkheden voor Doctors in de rechten

De Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit te Brussel biedt de Doctors in de rechten volgend aanvullend onderwijs en volgende specialisatiemogelijkheden in het Nederlands:

- Licentie in de Criminologische wetenschappen;
- Licentie in het zeerecht en het luchtrecht;
- Bijzondere licentie in het verzekeringsrecht;
- Bijzondere licentie in het administratief recht;
- Bijzondere licentie in het internationaal recht;
- Bijzondere licentie in het economisch recht;
- Bijzondere licentie in het sociaal recht.

Naast deze bijzondere licenties bestaat er eveneens mogelijkheid cursussen te volgen aan het Instituut voor Europese studies.

In deze bijzondere licenties bestaan o.a. cursussen over fiscaal recht betreffende de zes landen van de Gemeenschappelijke Markt, de rechten van de Mens, de Europese verdragen, het economisch recht van de Gemeenschappelijke Markt enz. . .

Nadere inlichtingen over deze afdelingen kunnen bekomen worden op het Secretariaat van de Faculteit Rechten, telefoon 49.00.30 toestel nr. 2210.

In de brochure «Gids van de Student» die gratis kan bekomen worden bij de Inlichtingsdienst van de Universiteit, F. D. Rooseveltlaan 50, Brussel 5, worden eveneens gegeven verstrekt.

«Salzburg Seminar in American Studies : Law Session - 1964 en 1965»

Zojuist werden de oud-deelnemers aan het «Salzburg Seminar in American Studies» in kennis gesteld van het programma voor 1965.

Het weze de gelegenheid om dit «Seminar» en in het bijzonder de bij onze juristen wellicht te weinig bekende «Law Session» voor te stellen en aan te bevelen.

In 1947 vatten enkele oud-studenten van de Harvard Universiteit het plan op, aan vooral Europese studenten, een mogelijkheid te bieden om nader in contact te komen met het fenomeen «Amerika» (V.S.) in zijn meest verscheidene uitingen. Dit initiatief nam vaste en degelijke vorm aan.

Jaarlijks worden ongeveer zes «Sessions» georganiseerd op Schloss Leopoldskron, Salzburg, Oostenrijk. In een Mozartiaans kader nemen aldus telkens een vijftigtal afgestudeerden deel aan een sessie van een maand, die gewijd wordt aan een bepaald onderwerp dat kan variëren van «architectuur» om «literatuur» tot «politiek», «economie» of «recht».

Ons interesseert vooral de «Law Session» die omzeggens in ieder jaarprogramma voorkomt.

Van 12 juli tot 8 augustus 1964 vond aldus te Salzburg de 93ste sessie plaats met als onderwerp «The American legal system».

Zevenenvijftig deelnemers, gerecruteerd uit verscheidene juridische kringen van een vijftiental landen waren er aanwezig. Aan dezen werd voorgesteld, langs de «case-approach», enkele belangrijke rechtsgebieden te benaderen en de daarbij in het Amerikaans recht gestelde problemen te bestuderen. Zo werden onder meer behandeld: «de rechterlijke organisatie», «Conflicts of Law», «Vennootschappenrecht», «Grondwettelijk recht»...

Het professorenkorps was zeer goed: Judge Mary H. Donlon; Daniël J. Dykstra, Decaan College of Law, Univ. Utah; Frank C. Newman, Decaan Law School, Univ. California, Berkeley; John W. Reed, Yale Univ. Law School, benoemd tot Decaan Univ. Colorado Law School; Rudolph B. Schlesinger, Carnell Univ. Law School.

De werkmethode bood een afwisselend karakter. Iedere morgen kregen de deelnemers een «lecture» te horen, hetgeen voor de weemoedigen een herinnering aan «thuis» betekende. De lectures werden, dank zij de verschillende vertegenwoordigde nationaliteiten en rechtssferen, meestal verwerkt in verrijkende discussies. Als belangrijk punt van de «Law Session» valt ook de eigenlijke seminarieformule aan te stippen. Drie namiddagen per week kwamen de deelnemers in kleine groepjes bijeen om er, onder discrete leiding van een professor, zich nader vertrouwd te maken met een bepaald, gekozen onderwerp. Vooral in deze seminars werd de «case-method» beoefend. Zonder zich te wagen aan enig waardeoordeel, leerde men toch ook de voordelen kennen van een methode, gekenmerkt door eerbied voor de feiten die «enig» zijn in ieder «geval», een methode die leert met aandacht speuren naar elk juridisch belangrijk feit en huiverig staat tegenover het

al te gemakkelijk en klakkeloos «vasthaken» van feiten of situaties aan «principes» of «rechtsregelen».

Hoewel het een evidentie lijkt, dient tenslotte gewezen op de mogelijkheden die geboden worden door een zulkdanig contact, niet alleen tussen juristen van de «common law» landen en de andere, maar ook tussen de deelnemers uit continentaal Europa onderling.

De jongste «Law Session» van het «Salzburg Seminar in American Studies» heeft bij allen een indruk van degelijkheid nagelaten.

In het aangekondigd programma voor 1965 zijn er vooral twee sessies die juristen kunnen interesseren, namelijk: «Public Administration in the United States» (14 februari tot 13 maart) en «American law and legal Institutions» (18 juli tot 14 augustus). Bij dit laatste kan opgemerkt worden dat een van de vijf «topics» «Anti-trust law» is, een onderwerp dat niet zo uitdrukkelijk vooropgesteld werd tijdens de voorbije sessie. De andere algemeen aangeduide onderwerpen zijn: «Administrative law», «Constitutional law», «Role of the Judge», «Contracts and Corporate law-Commercial law».

Eventuele kandidaten — voorkeur wordt gegeven aan «afgestudeerden met ervaring», mits kennis van het Engels — kunnen de Heer Ronald M. Brown, Associate Staff Resident, ontmoeten, hetzij te Brussel, donderdag 8 oktober, 14 u.-16 u. (American Cultural Centre, 217 Louisalaan), hetzij te Luik, dinsdag 6 oktober, 14 u.-15 u. (bibliotheek van de «Faculté de Droit», 7, Place du aout). (1).

Moge de «Law Session» 1965 van het «Salzburg Seminar in American Studies», in België de belangstelling vinden die de inrichters er in het verleden soms tevergeefs hebben gezocht.

Ludovic De Gryse.

(1) Voor verdere inlichtingen kan men zich best wenden tot dezelfde heer Brown, «Salzburg Seminar in American Studies», Schloss Leopoldskron, Salzburg, Oostenrijk.

TIJDSCHRIFTEN

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique, jrg. 1964 - Nr. 8:

Assistance publique. — Commission d'assistance publique. — Assistance publique et domicile de secours. — Bibliographie. — Droit constitutionnel. — Eaux. — Impositions communales. — Enseignement primaire et enseignement moyen. — Etat civil. — Fonctionnaires communaux. — Impôts. — Impositions communales. — Sciences administratives. — Urbanisme. — Expropriations communales. — Sciences administratives. — Urbanisme. — Expropriations. — Voirie. — Responsabilité. — Revue de la jurisprudence.

Annales de la Faculté de Droit de Liège, jrg. 1964 - Nrs. 1 en 2:

S. David-Constant, Hommage au Professeur Jean Dabin. — D. Tallon, Le nouveau régime des études juridiques en France. — J. Robert, Exposé introductif et général sur l'arbitrage. — M. P. Jenard, Projet de convention européenne portant loi uniforme en matière d'arbitrage en droit belge. — J. M. Deleuze, La rédaction des clauses compromissoires dans les contrats commerciaux internationaux. — M.F. Eisenmann, L'arbitrage de la Chambre de Commerce Internationale. — L. Kopelmanas, L'arbitrage dans les rapports commerciaux Est-Ouest. — H. Mptulsky, L'exécution des sentences arbitrales étrangères. — M. Papier-Ja-

mouille, De l'application de la prescription civile et de la prescription fiscale aux actions résultant du contrat de travail ou du contrat d'emploi.

Recueil Général de l'Enregistrement et du notariat, jrg. 1964 - Nrs. 20771 à 20781 :

Enregistrement. — Taxe de facture sur les contrats d'entreprise. — Testament. — Minorité. — Usufruit. — Succession (Droit de).

Revue de Droit Intellectuel, jrg. 1964 - Nrs. 1-3 :

R. Plaisant, La compétence de la Commission et des autorités nationales pour l'application des articles 85 et suivants du Traité instituant la Communauté économique européenne. — A. Chavanne, Marques de fabrique et Marché commun.

Nrs. 4-5 :

Y. Saint-Gal, Protection du nom commercial sur le plan international.

Nr. 6 :

P. Eeckman, Actes de confusion, contrefaçons de marques et l'article 10bis de la Convention d'Union de Paris.

Annales de Droit et de Sciences Politiques, jrg. 1964 - Nrs. 1-2 :

Rapports soumis au premier congrès des étudiants en droit de l'Université de Louvain. — H. Wagnon, La condition juridique de l'Eglise catholique en Belgique. — Activités de la Société d'études politiques et sociales : La protection sociale et judiciaire de la famille et de la jeunesse. Principes de base.

Mouvement Communal, jrg. 1964 - Nr. 6 :

Editorial. — Assemblée générale de l'Union des Villes et Communes belges (Oostende, 13 juni 1964). — Rapport soumis à l'Assemblée générale. — Assemblée générale. — Commentaire du rapport à l'Assemblée générale. — Exposé de M. le Ministre Gilson. — Résolutions. — Législation. — Jurisprudence (annotée). — Bibliographie.

Recueil Dalloz (Parijs), jrg. 1964, Nr. 24 :

H. Solus, Le tribunal d'instance, juridiction de droit commun.

Nr. 25 :

L. Nizard, A propos de la notion de service public : un juge qui veut gouverner.

Nr. 26 :

A. Savatier, La veuve et l'orphelin demandant raison à l'homme dont la faute a contribué à la mort de leur époux ou de ce père dans l'accident ?

Nr. 27 :

M. Duni, De la convention de bail à la relation légale d'occupation.

La Revue Administrative (Parijs), jrg. 1964 - mei-juni :

Fonctionnaires et Politique. — Touscoz, J., Les relations régionales de l'Université et de l'Industrie : l'exemple de Grenoble. — Cartey, J., Sur l'évolution des comptes communaux. — Thuillier, G., Un aventurier philosophe (II). La « Mécanique morale » d'Antoine de Lassalle. — Puisoye J., Le nouveau statut particulier des membres des Tribunaux administratifs. — Lietveaux, G., Evolution aberrante de la procédure du silence. — Renard-Payen, O., Mutualité, oeuvres so-

ciales et liberté de commerce et d'industrie. Répertoire analytique.

Revue Française de Science Politique (Parijs), jrg. 1964 - Nr. 3 :

L. Hamon, La latitude d'action des catégories dirigeantes : réalité et limites. — Charles Roig, Dissolution automatique et réforme constitutionnelle. — J. W. Lapierre et G. Noizet, L'information politique des jeunes Français en 1962.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à l'étranger, jrg. 1964 - Nr. 3 :

Virally, M., Le juriste et la science du droit. — Wainline, J., L'Agence France-Presse. — Pinet, Th., Analyse des textes législatifs et réglementaires. — Analyses de jurisprudence. — Bibliographie.

Politique. — Revue internationale des Idées des Institutions de la IVe politique (Parijs), jrg. 1963 - Nrs. 21-24 :

M. Prélôt, Introduction au droit parlementaire. — G. Soule, La notion historique de représentation politique. — L. J. Adher, Les membres de la Chambre des Représentants de 1815. — J. Beauté, La suprématie de la Constitution et l'autonomie du pouvoir réglementaire des Assemblées. — R. Goy, Des vices de la volonté parlementaire. — A. E. Hugentobler, Les Chambres fédérales suisses et la conduite des affaires étrangères. — F. Le Reclus, Les finances des Chambres françaises. — R. Hostache, Le rôle des Whips aux Communes. — J. Chatel de Brancion, Méthode d'analyse du comportement des groupes à l'Assemblée de l'U.N.O.

Public Law (Londen), Spring 1964 :

M. Letourneur, Le Contrôle de l'Administration par le Juge Administratif. — J. P. Mackintosh, Devolution, Regionalism and the Reform of Local Government : The Scottish Case. — M. P. Jain, Parliamentary Control of Delegated Legislation in India (I).

Summer 1964 :

J. F. Garner, Consultation in Subordinate Legislation. — J. H. Proctor, Jr., Constitutional Defects and the Collapse of the West Indian Federation. — M. P. Jain, Parliamentary Control of Delegated Legislation in India (II).

Northwestern University Law Review (Chicago), jrg. 1964 - Nr. 2 :

J. Kaplan, Segregation Litigation and the Schools - Part III : The Gary Litigation. — M. Joseh, Civil Liability under Rule 10b-5 - A Reply. — D. S. Ruder, Pitfalls in the Development of a Federal Law of Corporation by Implication through Rule 10b-5.

Archiv des öffentlichen Rechts (Duitsland), jrg. 1964 - Nr. 2 :

A. Kneser, Der Einfluss der Nichtigerklärung von Normen auf unanfechtbare Entscheidungen - § 79 BVerfGG. — H. Wagner, Monismus und Dualismus eine methodenkritische Betrachtung zum Theorienstreit.

Politische Vierteljahresschrift (Duitsland), jrg. 1964 - Nr. 2 :

Carl J. Friedrich, Nationaler und internationaler Föderalismus in Theorie und Praxis. — O. K. Flechtheim, Zum Wertproblem in der Politik. — E. Gruner, Eigentümlichkeiten der schweizerischen Parteienstruktur. — Zur Typologie frühliberaler Massenparteien.